

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย
ที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน : กรณีศึกษา
โรงเรียนอนุบาลร่มไม้ จังหวัดชลบุรี

ผู้ศึกษา นางสาววิจิตรา ครองยุทธ **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรณ เอี่ยมสุภาษิต **ปีการศึกษา** 2547

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อศึกษา
ความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน
ประชากร คือ เด็กปฐมวัย ชาย หญิง อายุ 4- 5 ปี ศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียน
ที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลร่มไม้ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างเลือกมาโดย
การสุ่มวิธีการจับฉลาก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
ครั้งนี้ คือ แบบสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย การเก็บรวบรวมข้อมูล
ดำเนินการในช่วงเวลากิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลา 4 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อกมี
ความสามารถด้านการสื่อความหมายสูง เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมไม่ชอบเล่นมุมบล็อก มี
ความสามารถด้านการสื่อความหมายต่ำ

คำสำคัญ ความสามารถด้านการสื่อความหมาย พฤติกรรมการเล่นมุมบล็อก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดีจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรรณ เขียมสุภาษิต และรองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ธนะวิบูลย์
ชัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่
เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน
เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจ แก้ไข
เครื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ใหญ่และคณะครูโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ทุกท่านที่กรุณาให้ความ
ช่วยเหลือสนับสนุน เป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

หนึ่งกำลังใจเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้
นายสุวิทย์ ครองยุทธ นางผมแพง ครองยุทธ นายกิตติศักดิ์ ครองยุทธ และนายเอกวิทย์ สารการ ได้
ช่วยเหลือและเป็นผู้ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยถือว่ามีค่าอย่างยิ่งขอจารึกไว้เป็นอนุสรณ์
ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้งใจ

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชา
พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จ
ในการศึกษา

วิจิตรา ครองยุทธ
พฤศจิกายน 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นไม้บล็อก.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการสื่อความหมาย ของเด็กปฐมวัย.....	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
การพัฒนาเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	53
อภิปรายผล.....	57
ข้อเสนอแนะ.....	58
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	66
ก แบบบันทึกการสังเกตความสามารถ	
ด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย.....	67
ข แบบประเมินแบบบันทึกการสังเกตความสามารถ	
ด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ).....	72
ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	75
ประวัติผู้ศึกษา.....	77

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงเวลาการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมาย.....	45
ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงผลการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ที่มีพฤติกรรมชอบเล่นและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก.....	47
ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงผลความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่ มีพฤติกรรมชอบเล่นและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก.....	49
ตารางที่ 4.2 ตารางค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถด้านการสื่อความ หมายของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะชอบเล่นและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก.....	50

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 แสดงความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ที่มีพฤติกรรมชอบเล่นและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก.....	51

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อความหมายเป็นกระบวนการทางความคิด ที่สำคัญและเป็นวิธีการขั้นต้นของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เครื่องมือสำคัญในการสื่อความหมาย คือ ภาษา เพราะเป็นตัวแทนความคิดของผู้ใช้ สัญลักษณ์ทางภาษาได้แก่ เสียงที่ใช้พูด ตัวอักษรในภาษาเขียนที่นำมาเรียงเป็นคำเพื่อใช้แทนสิ่งต่างๆ แทนความรู้สึก ความเข้าใจ เราใช้ภาษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสื่อสาร ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้ (Goodman 1998 : 26) ทักษะทางภาษาประกอบไปด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ล้วนแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องไม่แยกเป็นอิสระและควรให้การส่งเสริมและการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน (หรรษา นิลวิเชียร 2535 : 232) ซึ่งจิรประภา บุญนิตย (ม.ป.ป. : 14) ได้กล่าวว่า ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมทักษะทางภาษาครบทุกด้านอย่างเพียงพอจะทำให้เด็กสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งความสามารถในการสื่อความหมายและความเข้าใจภาษานั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ส่วนใหญ่มีติดตัวมาแต่กำเนิด

การเรียนรู้ภาษาของเด็กในปัจจุบันครูผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาและไม่ใช่ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมาย เพราะวิธีการสอนของครูมุ่งเน้นสาระทางภาษาเป็นหลักทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของเด็ก เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียนรู้และการสื่อสารในชีวิตจริงพบว่า การสอนภาษาแบบเดิม (Traditional approaches) ไม่เน้นความสำคัญของประสบการณ์ และภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตจริงจึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาสื่อความหมายเท่าที่ควร (ภรณ์ คุรุรัตน์ 2542 : 85) ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยจะต้องจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ด้วย (พนิดา ชาดยาภา 2544 : 1) ซึ่งเด็กวัยนี้ควรเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์ตรง โดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก และการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เพียเจท์ อ้างถึงใน (จุฑา สุขใส 2545 : 11) ที่ว่า การจัดประสบการณ์ตรง โดยให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก และการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจได้เร็วกว่า ครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง (ศรียา

นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยาธรรม 2518 : 35) การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาอย่างถูกวิธีตั้งแต่เด็กอนุบาล จึงมีผลทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนสิ่งต่างๆ ในอนาคตเมื่อเด็กได้เรียนรู้การใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามศักยภาพและความสามารถ ในบรรยากาศของห้องเรียนที่สนุกสนานผ่อนคลายโดยมีการจัดเตรียมสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับความสนใจ ของเด็ก ทำให้เด็กแสดงออกตามความสามารถ ได้ถ่ายทอดแนวความคิดที่สื่อความหมาย เพื่อบอกความต้องการของตนจะทำให้เด็กรู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นสิ่งที่ง่าย ซึ่งแตกต่างกับการเรียนภาษาแบบเคร่งครัด เขาจึงจะมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจท์ กล่าวไว้ในขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational phase) อายุ 2-7 ปี ในขั้นนี้เด็กเริ่มใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ เด็กพยายามพูด และนำคำมาสร้างประโยคใหม่ ทั้งที่ยังไม่เข้าใจความหมายดีนัก (วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี และศิรินันท์ ดำรงค์ผล 2532 :6-11) อารี สัตนหณี (2535 : 23) กล่าวว่า เด็กสามารถสื่อสารอย่างมีความหมายได้นั้นต้องมีพื้นฐาน มาจากประสบการณ์ จากการสนทนา พูดคุยที่มี ความหมาย และมีความเข้าใจนั่นเอง

สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายให้กับเด็กปฐมวัยนั้น การเล่นก็นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมาย และเป็นที่น่าสนใจว่า การเล่นเป็นสิ่งที่สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเล่นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กทุกคน ทุกภาษา และทุกสังคม การเล่นทำให้เด็กแสวงหาความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ลองผิดลองถูก ได้สังเกตโดยใช้ความคิดริเริ่ม คิดหาเหตุผล และตัดสินใจ รวมทั้งความรับผิดชอบด้วยตนเอง ดังนั้น การเล่นของเด็กจึงเป็นการเรียนรู้ที่ครบถ้วน ให้ความสนุกสนานแก่เด็ก (จุฑารัตน์ อินนุพัฒน์ 2543 : 2) นอกจากนี้จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ของ ฟรอยด์ (Freud) กล่าวไว้ว่า การเล่นเกิดจากความต้องการ ความพึงพอใจ และการที่เด็กจะบรรลุถึงความพึงพอใจนั้น จะต้องสนองด้วยการเล่น ซึ่งการเล่นของเด็กยังเป็นพัฒนาการตามขั้นตอน เด็กจะเข้าใจโลกที่อยู่โดยการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สำหรับการเล่นที่มีคุณค่านั้น ควรเป็นการเล่นที่มีสถานการณ์เปิดกว้าง เพื่อให้เด็กเล่นอย่างอิสระและเกิดการค้นพบด้วยตนเอง (Forman and Hill.1980:2 อ้างถึงใน วิจิตรา วิเศษสมบัติ 2539 :7) ซึ่งกิจกรรมการเล่นมุมบล็อกเป็นกิจกรรมที่เสรี ไม่มีรูปแบบตายตัว ในการเล่นผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมโดยการนำประสบการณ์ต่างๆ ของตนมารวมและปรับให้เข้ากับความรู้เดิม ในทำนองเดียวกัน การเล่นในมุมบล็อกของ

เด็ก ซึ่งต้องใช้ความคิดและเหตุผลที่จะใช้ไม้บล็อก ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ อันเป็นเป้าหมายของการกระทำหรือการเล่นสร้างของเด็ก (เลขา ปิยะอัจฉริยะ 2528 19-21)

การเล่นมุมบล็อกยังเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดวิธีการเล่นสร้างอย่างอิสระ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมภาษาด้านการสื่อความหมายได้มาก เพราะเด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อสารขณะเล่นด้วย ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก และใช้ความคิดอย่างเสรีร่วมกับเพื่อนๆ จึงนับว่าเป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยสนองความต้องการตามธรรมชาติ การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายให้กับเด็ก ทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดหลากหลายกับเด็กคนอื่นๆ (ภรณ์ คุรุรัตน์ 2535 : 17-18)

การสื่อความหมายเกี่ยวข้องกับการเล่นมุมบล็อก เพราะการสื่อความหมายช่วยให้เกิดความพึงพอใจและเป็นสิ่งที่ทำให้การเล่นดูซับซ้อน สมจริงสมจังมากขึ้น การเล่นทำให้ความสามารถของการใช้ภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กนั้นมีมากขึ้น เพราะเป็นผลมาจากโอกาสที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลจากการสอนของผู้ใหญ่ การที่เด็กมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์กับการเล่นกับการเล่นของเด็กมีผลทำให้การแสดงออกทางภาษาของเด็กเพิ่มขึ้น ความสามารถในภาษาของบุคคลเป็นเครื่องมือบ่งชี้ ถึงความเจริญเติบโตของสติปัญญาการพัฒนาทักษะทางภาษาเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้แก่เด็ก นอกจากนี้ยังใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาในด้านอื่นๆ ด้วย (ภรณ์ คุรุรัตน์ 2535 : 17-18) ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมทักษะทางภาษาครบทุกด้านอย่างเพียงพอ จะทำให้การเรียนรู้ ประสบการณ์ ของเด็กเป็นไปอย่างมั่นคงยิ่งขึ้น (วรภรณ์ รักวิชัย 2527: 91) การเล่นก่อสร้างจากไม้บล็อกของเด็กวัยนี้เป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาด้านการสื่อความหมายจากประสบการณ์ตรง ซึ่ง แวน คาเยนูด (Van krayenood.1996 : 41) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเรื่องราว พบว่า กิจกรรมการสร้างเรื่องราวที่ครูจัดขึ้น จากตัวเด็กเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง จากสภาพการณ์จริงเด็กจะเรียนรู้ความหมาย ก่อน ระหว่าง และหลังทำกิจกรรม โดยนำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ที่เด็กพบเห็นมาสร้างเป็นเรื่องราว ตามจินตนาการอย่างอิสระ

พฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกของเด็กแต่ละคนก็จะมีแตกต่างกันออกไปตามความสนใจของตัวเอง บางคนชอบที่จะเข้าไปเล่นในมุมบล็อก ในขณะที่บางคนไม่ชอบเข้าไปเล่นเลย พัฒนา ชัชพงศ์ (2545: 3) กล่าวว่า จากการสังเกตการเข้าเล่นในมุมบล็อกของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กที่มีลักษณะชอบเล่นในมุมบล็อก จะชอบเข้าไปเล่น หรือร่วมทำกิจกรรมในมุมนั้นบ่อยครั้ง แต่ในทางกลับกันเด็กที่ไม่ชอบเล่นในมุมบล็อกจะเข้าร่วมเล่นในมุมบล็อกน้อยมากหรือไม่เคยเข้าเล่นเลย ซึ่งลักษณะการเข้าเล่นในมุมบล็อกของเด็กนั้น มาจากความสนใจ และสิ่งเร้ารอบตัวเด็ก

จากเอกสารต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเล่นกับความสามารถด้านการสื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกัน การเล่นมุมบล็อกก็เป็นการเล่นชนิดหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเล่น มีการสนทนา ซักถาม แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ อีกทั้งยังได้เลือกเล่นก่อสร้างอย่างอิสระไม่มีรูปแบบตายตัว ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงทางการพูดอย่างมีความหมาย และในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกที่แตกต่างกันว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน

3. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ซึ่งประชากรทั้งหมดนี้มาจากครอบครัวที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน

4. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเลือกมาจากประชากร โดยการสุ่มมา 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

5. ตัวแปรที่ศึกษา

ความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

6. นิยามศัพท์

6.1 **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กชายและเด็กหญิง ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

6.2 **พฤติกรรมการเล่นมุมบล็อก** หมายถึง ลักษณะการเล่นของเด็กปฐมวัยในมุมบล็อกที่จัดไว้ในชั้นเรียนอย่างอิสระ โดยมีอุปกรณ์ประกอบการเล่นไม้บล็อกที่หลากหลายแบ่งพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

6.2.1 **พฤติกรรมการที่ชอบเล่นมุมบล็อก** หมายถึง ลักษณะการเล่นไม้บล็อกของเด็กปฐมวัยโดยการร่วมเล่นในมุมบล็อก บ่อยครั้ง ซึ่งดูจากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อก 10 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ จะต้องไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง โดยเด็กจะเข้าร่วมเล่นไม้บล็อกกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน มีการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างการเล่นมุมบล็อก มีความคิดสร้างสรรค์ในการเล่น เพื่อก่อสร้างสิ่งใหม่ๆ

6.2.2 **พฤติกรรมการที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก** หมายถึง ลักษณะการเล่นไม้บล็อกของเด็กปฐมวัยโดยเข้าเล่นในมุมบล็อกน้อยมาก ซึ่งดูจากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อก 10 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ น้อยกว่า 5 ครั้ง หรือไม่เข้าเล่นในมุมบล็อกเลยได้แต่นั่งมองเพื่อนขณะที่เพื่อนๆ เล่นในมุมบล็อก

6.3 **ความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย** หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูดของเด็กโดยการเล่าเรื่องจากการเล่นก่อสร้างไม้บล็อก โดยมีการพูดข้อความ หรือประโยคที่มีรายละเอียดของสิ่งที่ทำขึ้น เพื่อสื่อความหมายได้ สามารถใช้จำนวนคำ และใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถใช้อย่างเหมาะสม และความสมบูรณ์มีการออกเสียงได้ชัดเจน และรู้ความหมายของคำศัพท์ มีการเรียงลำดับเหตุการณ์ตามจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถอธิบายวิจารณ์ประเมินผลงานที่ทำจนครบสมบูรณ์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางการพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายโดยอาศัยการ
เล่นมุมปพลิเคชันของเด็กปฐมวัย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับความสำคัญตามเนื้อหาตั้งรายละเอียดต่อไป

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นไม้บลิ๊อก
  - 1.1 ความหมายของไม้บลิ๊อก
  - 1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการเล่นมูมบลิ๊อก
  - 1.3 ชนิดของบลิ๊อก
  - 1.4 พฤติกรรมการเล่นและพัฒนาการการเล่นไม้บลิ๊อก
  - 1.5 หลักการจัดกิจกรรมการเล่นมูมบลิ๊อก
  - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่นมูมบลิ๊อก
2. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
  - 2.1 ความหมายของพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย
  - 2.2 พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย
  - 2.3 การส่งเสริมภาษาพูดของเด็กปฐมวัย
  - 2.4 การเล่นไม้บลิ๊อกกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กปฐมวัย
  - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาพูดของเด็กปฐมวัย
3. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย
  - 3.1 ความหมายของการสื่อความหมาย
  - 3.2 ความสำคัญของการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย
  - 3.3 พัฒนาการด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย
  - 3.4 แนวทางในการส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย
  - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นไม้บล็อก

1.1 ความหมายของไม้บล็อก

อีวา เอสซ่า (Essa Eva.1996:539-541 อ้างถึงในพนิดา ชาทยาภา 2544 : 12) ได้ให้ความหมายของ คำว่า บล็อก คือ หนึ่งในอุปกรณ์ที่มีประโยชน์และให้ความสนุกสนานอย่างมากที่พบในชั้นเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน มีหลายรูปแบบหลายขนาด ผลิตจากวัสดุหลายชนิด สามารถใช้งานอย่างเดียว หรือนำมาประกอบรวมเข้ากับอุปกรณ์อย่างอื่น ซึ่งนำพาความสนุกสนานแห่งการเล่นอย่างไม่มีขีดจำกัด

ภรณ์ี คุรุรัตน์ (2533:119) กล่าวว่า บล็อก หมายถึง แท่งไม้หรือเศษวัสดุทดแทนอย่างอื่น เช่น ก่อผนังต่าง ๆ บล็อกแต่ละชุดอาจจะมีแบบและจำนวนแตกต่างกันบางชุดมีขนาดเล็กบางชุดมีขนาดใหญ่ จำนวนอาจจะมีมากถึงร้อยกว่าชิ้น บล็อกเหล่านี้อาจทำเองได้จากเศษไม้ นำมาตกแต่งให้เป็นรูปทรง ยาววา เศษคุปต์ (2528: 38) ได้กล่าวถึง ไม้บล็อกว่า เป็นอุปกรณ์การเล่นอย่างหนึ่งของเด็กซึ่งทำจากไม้ มีขนาดรูปร่างแตกต่างกัน สามารถใช้ได้หลายจุดมุ่งหมาย

วรภรณ์ รักวิชัย (2527:911) ได้กล่าวว่า บล็อก เป็นอุปกรณ์ที่เด็กเล่นได้ทั้งคนเดียวและหลายคน การเล่นบล็อกจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจสิ่งแวดล้อม รูปทรงเลขาคณิต ขนาด รูปร่าง จำนวน

ชาร์ลเวอรัค และเรดลอฟฟ์ (Charlesworth and Radeloff,1978 : 180) กล่าวว่า บล็อกเป็นเครื่องเล่นที่นิยมเล่นมากที่สุดในระดับปฐมวัย ส่วนโคลัมบัส (K0lumbus, 1979 : 35) กล่าวว่า บล็อกเป็นเครื่องเล่นที่เด็กๆ ชอบมากที่สุด และยังสามารถสร้างหรือต่อเป็นรูปร่างต่างๆ ตามที่เด็กๆ ต้องการ เด็กๆ สามารถเล่นตามลำพังหรือเล่นร่วมกับเพื่อนๆ และเป็นการสร้างให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน การเข้ากลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

สรุปได้ว่า ไม้บล็อกเป็นอุปกรณ์การเล่นที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับของเด็กอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีมากมายหลายชนิด ทั้งที่เป็นไม้และเป็นพลาสติกบล็อกแต่ละอย่างจะมีความแตกต่างกันทั้งขนาด สี รูปร่าง ซึ่งมีทั้งแบบที่เป็นไม้บล็อกสำเร็จรูปและที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง

1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการเล่นมุมบล็อก

บล็อกเป็นอุปกรณ์การเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถสร้างสิ่งของเป็นสามมิติที่จับต้องได้ และสามารถก่อสร้างใหม่ตามความต้องการ

ภรณ์ี คุรุรัตน์ (2535:119-120) กล่าวถึง การเล่นไม้บล็อก ในด้านคุณค่าทางการศึกษา ดังนี้

1. ให้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เช่น กว้าง ยาว สั้น หนา มากขึ้น น้อยลง
2. เด็กเรียนรู้รูปทรงต่างๆ เช่น สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เครื่องวงกลมและทรงกระบอก
3. ให้พื้นฐานทางฟิสิกส์ เด็กจะเรียนรู้ว่าจะใช้แท่งไหนก่อนตรงไหน จึงจะรับน้ำหนักกันได้
4. ฝึกประสาทสัมผัส ตากับมือ
5. ฝึกความคิดสร้างสรรค์ เด็กมีอิสระในการคิด ในการก่อบล็อกให้เป็นรูปใดๆ ก็ได้
6. พัฒนาด้านภาษา เมื่อมีการเล่นเป็นกลุ่มเด็กย่อมพูดจากัน ได้ตอบซึ่งกันและกัน จะช่วยให้มีโอกาสฝึกการใช้ภาษาเป็นอย่างดี

7. พัฒนาด้านอารมณ์ – สังคม การเล่นในมุมนี้ เด็กมักเล่นเป็นกลุ่มฉะนั้นการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนให้ได้หรือเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ ก็จะตามมา การเอาแต่ใจตนเอง หรือ เป็นฝ่ายรับแต่อย่างเดียวก็น่าจะค่อยๆ ลดลง แต่จะเริ่มรู้จักอดทน เริ่มเป็นผู้ให้บ้าง

8. ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยครูจะฝึกให้เก็บเข้าที่ เมื่อการเล่นสิ้นสุดลง

9. เด็กจะเรียนรู้และฝึกการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

ปีที่ (Beaty.1992:48-56) ได้กล่าวถึง คุณค่าของไม้บล็อกในด้านความสามารถในการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก พอสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ในการเล่นไม้บล็อกเด็กจะต้องนำไม้บล็อกออกจากชั้นและเก็บเข้าที่เอง เด็กจึงได้พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ส่งผลให้นิ้วมือ แขน ขา แข็งแรง อีกทั้งการสร้างกำแพง หรือ หอคอยจะต้องอาศัยความสมดุล จึงส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

2. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กจะประสบความสำเร็จทุกครั้งในการทำกิจกรรมในมุมไม้บล็อกทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และยังเป็นการปลูกฝังให้เด็กรู้จักการดูแลตนเอง ดูแลเพื่อน และดูแลสื่อ

3. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาในการเล่นไม้บล็อก เด็กจะได้อธิบายเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ เช่น ขนาด รูปร่าง การนับ การจำแนก เด็กจะเข้าใจความหมายของหนึ่งเท่า สองเท่า ในขั้นแรก เด็กจะเรียนรู้โดยการท่องจำ แต่เมื่อได้เล่นไม้บล็อกแล้วเด็กจะได้เรียนรู้ ความหมายของแต่ละจำนวน เรียนรู้เกี่ยวกับชื่อของไม้บล็อกแต่ละอัน และเรียนรู้การแก้ปัญหา เช่น การสร้างสะพานต้องเลือกความยาวของไม้บล็อกที่เหมาะสม ซึ่งปัญหาที่เกิดจากการสร้างสามารถเลือกใช้วิธีแก้ได้ หลายวิธี และเด็กก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

4. ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ขณะที่เด็กเล่นไม้บล็อกด้วยกันก็จะมีการเล่นทักกับเพื่อน เด็กจะได้ใช้คำศัพท์ใหม่ๆ จากชื่อของไม้บล็อกรูปทรงต่างๆ หรือชื่อของสิ่งที่เด็กได้ก่อสร้างตามระดับพัฒนาการทางภาษาของเด็กในวัยนั้น

5. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการใช้จินตนาการและการเล่นบทบาทสมมติ โดยเด็กจะนำข้อมูลที่มีอยู่มาสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้น ซึ่งเด็กปฐมวัยจะอยู่ในวัยที่มีความสามารถในการสร้างรูปแบบใหม่ๆ ความคิดใหม่ คำใหม่ สิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเอง เนื่องจากลักษณะของไม้บล็อกไม่มีโครงสร้างที่ตายตัว เด็กสามารถนำมาสร้างสิ่งต่างๆ ได้ตามความต้องการ

เยาวพา เดชชะคุปต์ (2528:38) กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นไม้บล็อกว่า

1. ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกาย การบังคับกล้ามเนื้อ
2. ทำให้เกิดพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดเพื่อสื่อความหมาย อีกทั้งยังได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ ในระหว่างการเล่นร่วมกับเพื่อน
3. สามารถควบคุมความสมดุลทางฟิสิกส์
4. ทำให้เกิดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ในเรื่องของขนาด รูปทรง
5. ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคม คือ ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม เข้าใจถึงบทบาททางสังคม พฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม
6. ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ คือ สามารถเผชิญต่อความผิดหวัง ความล้มเหลว
7. ทำให้เด็กเข้าใจถึงความสัมพันธ์ ระหว่างสถานที่ต่างๆ และหน้าที่ได้
8. เกิดสุนทรียภาพ ของความเหมือนและความผสมกลมกลืน

บาบารา เดย์ (Day,1988 : 58) กล่าวว่า การเล่นไม้บล็อก เป็นการให้โอกาส ในการพัฒนาความเข้าใจในบริบทต่างๆ เช่น ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ การชั่ง ตวง วัด และความสัมพันธ์ในเรื่องมิติ เช่น เรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วน เศษส่วน ขนาด ฯลฯ นอกจากนี้การเล่นบล็อกยังส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการสื่อสารทางวาจาเกิดประสบการณ์ทางภาษา อีกทั้งยังให้เด็กได้รู้จักการแบ่งปัน การเข้ากลุ่มเพื่อน การพูดเพื่อสื่อความหมายให้ผู้สื่อเข้าใจในผลงานที่ตนทำ การรู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักอดทนและพยายามทำจนสำเร็จ ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กเข้าปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

นิตยา ประพฤติกิจ (2536:106) ได้กล่าว ถึงคุณค่าของการเล่นไม้บล็อกไว้ หลายประการดังนี้

1. เป็นการผ่อนคลายทางด้านร่างกาย และพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อได้อย่างสัมพันธ์กัน เพราะเด็กได้ยก ได้แบก ได้ลาก
2. เป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์ เพราะเด็กได้เล่นสมมติไปด้วยจึงเป็นโอกาสที่เด็กได้แสดงออกถึงความสุข ความก้าวหน้า ความโกรธ ความพอใจ หรือความเศร้า
3. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และพัฒนาความสามารถทางด้านกรอกรูปแบบ และความคิดเกี่ยวกับรูปทรงเลขาคณิต
4. พัฒนาความคิดและภาษาของเด็ก
5. พัฒนาความคิดเกี่ยวกับ ขนาด รูปร่าง และจำนวนตัวเลข
6. พัฒนาความพร้อมทางด้านกรอ่าน จากการโต้เถียง และสนทนากับเพื่อนๆ ที่เล่นบล็อกด้วยกัน

สรุปได้ว่า บล็อกมีความสำคัญและมีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัยมาก เพราะการเล่นบล็อกทำให้เด็กได้พัฒนาด้านการสื่อความหมาย อีกทั้งเด็กยังจะได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ จากการสนทนาในระหว่างการเล่นไม่บล็อกกับกลุ่มเพื่อน เพราะมุมบล็อกเป็นมุมที่เด็กชอบ ซึ่งเด็กจะสามารถใช้ความคิดและแสดงออกได้ในการเล่นมุมบล็อกอย่างอิสระ และสามารถผ่อนคลายความเครียดได้จากการเล่นก่อสร้างในมุมบล็อกด้วย บล็อกนับเป็นอุปกรณ์การเล่นของเด็กที่ช่วยในการพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาของเด็กทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านกรสื่อความหมาย

1.3 ชนิดของบล็อก

บล็อกเป็นของเล่นที่เก็บได้สะดวก ง่ายต่อการหยิบมาเล่นและถือไปมาได้ บล็อกมีหลายขนาดและหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถเก็บรวมได้ด้วยกันได้ หรือแยกไว้เป็นชุดๆ ที่มีขนาดเหมือนกันโดยอาจจะแยกเก็บเป็นชั้นๆ และชั้นที่เก็บบล็อกก็ควรจะวางในระดับต่ำและใกล้ที่ที่เด็กเล่น ซึ่งบริเวณที่เด็กเล่นควรมีเนื้อที่กว้างเพียงพอ เพื่อความสะดวกในการสร้างบล็อกในรูปแบบต่างๆ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และไม่ขวางทางเดินในห้องเรียน ถ้าบริเวณที่เล่นบล็อกปูเสื่อมีพรมก็จะยิ่งดี เพราะการเล่นบล็อกมักจะมีเสียงดัง และบริเวณที่เล่นไม่ควรจะอยู่ใกล้บริเวณที่เป็นอันตราย ใกล้สิ่งของที่อาจแตกหักง่าย (พวงพิศ เรื่องศิริกุล 2541 :33)

พัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป.: 83-95) กล่าวว่า ไม่บล็อกมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ประกอบขึ้น เช่น

1. บล็อกกล่องกระดาษแข็ง เป็นบล็อกที่ทำมาจากเศษกระดาษแข็งของกล่องใส่ของชิ้นใหญ่ เช่น กล่องพลาสติก (Block puster) เป็นลักษณะคล้ายอิฐแท่ง สีแดง ซึ่งบล็อกชนิดนี้จะ

มีประโยชน์มากสำหรับเด็กเล็ก เพราะจะมีน้ำหนักเบา สามารถเคลื่อนย้ายได้ด้วยตนเอง และมีราคาไม่แพง

2. บล็อกเลโก้ จัดเป็นเครื่องเล่นประเภทบล็อกชนิดหนึ่ง มีขนาดเล็ก มีหลายรูปร่าง สามารถวางไว้บนโต๊ะ และมีหลายสี เป็นการสร้างความสนใจเด็กไปในตัว เพราะโดยปกติเด็กจะชอบของเล่นที่มีสีสันสวยงาม

3. ตัวต่อพลาสติก เป็นตัวต่อที่ทำจากพลาสติก มีหลายสี แต่โดยส่วนใหญ่จะพบว่าในแต่ละชุด จะมีขนาดเดียวกันหมด ซึ่งแตกต่างจาก เลโก้และไม้บล็อก

4. บล็อกกอลวงจะมีขนาดใหญ่กว่าไม้บล็อกตามปกติที่จัดไว้ให้เด็กเล่นตามมุมบล็อก บล็อกกอลวงจะมีน้ำหนักเบามาก และมีหลายชนิด ลักษณะของบล็อกกอลวงจะมีด้านเปิดด้านหนึ่ง เพื่อสะดวกในการที่เด็กจะหยิบหิ้ว เคลื่อนย้ายได้ง่าย อีกทั้งยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก เพราะเด็กจะรู้สึกว่าการมีกำลังในการเคลื่อนย้ายสิ่งของขนาดใหญ่

บล็อกมีหลายชนิด แต่ละชนิดก็จะเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการเล่น โคลัมบัส (Kolumbus, 1979 : 38-41) ได้พูดถึงไม้บล็อกว่ามี 3 ชนิด คือ

1. บล็อกชุด (Unit Block)
2. บล็อกกอลวง (Hollow Block)
3. บล็อกเล่นบนโต๊ะ (Table Block)

ไม้บล็อกทั้ง 3 ชนิดข้างต้นนี้ทำจากไม้มีขนาดที่กำหนดไว้ในแต่ละชุด มีหลายรูป หลายขนาด ไม่ทาสี ยกเว้นบางชนิด เช่นบล็อกเล่นบนโต๊ะ เป็นต้น และไม้บล็อกเป็นเครื่องเล่นที่เด็กชอบมากที่สุด สามารถเล่นหรือต่อเป็นรูปร่างต่างๆ ตามที่เด็กๆ ต้องการ เด็กๆ สามารถเล่นตามลำพังหรือเล่นรวมกับเพื่อนๆ

1.4 พฤติกรรมการเล่นและพัฒนาการการเล่นมุมบล็อก

พัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป.: 7-15) ได้แบ่งขั้นการเล่นก่อสร้างออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการหยิบหิ้วไม้บล็อกไปมา เด็กอายุประมาณ 2-3 ปี ส่วนใหญ่ จะเล่นไม้บล็อกโดยการหยิบหิ้วไม้บล็อกไว้ในอ้อมแขน แล้วเดินไปเดินมา แต่ก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับน้ำหนัก ผิวสัมผัสและจำนวนไม้บล็อก ที่หยิบหิ้วแต่ละครั้ง

ขั้นที่ 2 ขั้นวางซ้อนต่อกัน หรือวางเรียงต่อกันบนพื้น เมื่อเด็กอายุประมาณ 3-4 ปี เด็กจะชอบวางไม้บล็อกซ้อนกันสูง หรือวางเรียงต่อกันระนาบกับพื้น ซึ่งด้านอาจจะไม่แตกต่างกันก็ได้ เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของไม้บล็อก

ขั้นที่ 3 ขั้นการหาวิธีใหม่ๆ ในการต่อไม้บล็อก เมื่อเด็กอายุประมาณ 4-5 ปี ที่ไม่คุ้นเคยกับไม้มาก่อนก็จะเริ่มค้นหาการใช้บล็อกในรูปแบบใหม่ๆ และเมื่อเกิดปัญหา ก็จะหาหนทางแก้ไข ด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบที่อาจพบเห็นได้ เช่น การสร้างวงล้อมรอบ การสร้างสะพาน การสร้างแบบ (Pattern) ต่างๆ ขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นการตั้งชื่อ การใช้ประโยชน์สิ่งๆ ที่สร้างขึ้น อายุประมาณ 5 ปีครึ่ง ถึง 6 ปี เด็กมักจะตั้งชื่อสิ่งที่ตนสร้างขึ้น และใช้สิ่งที่ตนสร้างขึ้นเล่นบทบาทสมมุติ สร้างจินตนาการของตนเอง

ปีตี้ (Beaty.1992: 56-57) ได้แบ่งขั้นการเล่นสร้างไม้บล็อกออกเป็น 3 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการใช้สัมผัส ในช่วงอายุระหว่าง 2-3 ปี เด็กจะใช้ไม้บล็อกทุกอย่างยกเว้นใช้ก่อสร้าง เด็กจะนำไม้บล็อกออกจากชั้นและถือไปรอบๆ ใช้ตอก นำไปใส่กล่องหรือรถ แล้วเทออก ใส่กลับเข้าไปใหม่ แล้วเทออกอีก ซึ่งมักจะทำตอนที่ยังเด็ก หรือเด็กที่มีประสบการณ์น้อย

ขั้นที่ 2 ขั้นควบคุมการก่อสร้าง ในช่วงอายุระหว่าง 3-5 ปี เด็กเรียนรู้การวางไม้บล็อกในลักษณะต่างๆ เช่น การสร้างหอคอย โดยการวางไม้บล็อกซ้อนกัน เด็กสามารถสร้างหอคอยได้หลายรูปแบบ การวางไม้บล็อกเรียงตามพื้นราบเป็นแถวยาว การสร้างถนน การสร้างกำแพง ซึ่งเด็กสามารถสร้างได้อย่างประณีต เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการสร้างสะพานโดยการวางไม้บล็อก 1 อัน บนพื้นที่ว่างของไม้บล็อก 2 อัน การทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนทำให้เด็กสร้างได้ประณีตขึ้น การก่อสร้างของเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน การสร้างขั้นนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสมดุล และการวางไม้บล็อกในรูปแบบต่างๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นความหมายของการเล่นไม้บล็อก เป็นการประยุกต์ทักษะที่เด็กเรียนรู้มาใช้ในการก่อสร้าง ในช่วงอายุ 5-6 ปี เด็กอาจจะตั้งชื่อที่เด็กสร้างทันที หรือคอยจนกระทั่งสร้างเสร็จก่อน จึงตัดสินใจว่าสิ่งที่เขาสร้างคืออะไร ในขั้นนี้ให้ความหมายนี้อาจเป็นเพียงแค่เด็กสร้างสิ่งที่เขาพบเห็นจากการไปทัศนศึกษา หรือแม้แต่สร้างจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง

บาบารา เดย์ (Day, 1988 : 59-60 citing Harriet, 1962) ได้ศึกษาขั้นตอนของการเล่นไม้บล็อก ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มจากการจับต้องไม้บล็อก เคลื่อนย้ายไม้บล็อกอย่างไม่เป็นระเบียบ และหยิบหัวไม้บล็อกไปมา รู้จักใช้มือหยิบจับสำรวจรูปร่างต่างๆ ของไม้บล็อกเท่านั้น

ขั้นที่ 2 เด็กสามารถนำไม้บล็อกมาต่อให้เป็นแถว ทั้งแนวนอนและแนวตั้งได้ โดยเด็กอาจวางซ้อนกันเป็นหอคอย หรือต่อเป็นแถวยาวเป็นแนวนอนก็ได้

ขั้นที่ 3 เด็กสามารถใช้ไม้บล็อกสร้างเป็นสะพานได้ลักษณะต่างกันไป แต่บางครั้งสะพานนั้นอาจจะไม่สามารถเชื่อมติดกันได้แต่เมื่อใดค้นพบวิธีหรือเทคนิคในการก่อสร้างเด็กจะเริ่มทำซ้ำและซ้ำอีกรวมทั้งนำเทคนิคต่างๆ ที่เรียนรู้ในระยะแรกๆ มาผสมเข้าด้วยกัน โดยมีทั้งหอคอยและสะพาน ให้เป็นแบบ หรือชนิดหนึ่งชนิดใด

ขั้นที่ 4 สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับช่องว่างภายในและภายนอก เช่น การสร้างวงล้อม อาจกลายเป็นรั้วหรือกำแพง ซึ่งอาจใช้เวลานานเป็นเดือนในการสร้าง

ขั้นที่ 5 เริ่มมีรูปแบบการสร้างได้เหมือนของจริง เช่นการสร้างอาคารต่างๆ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร ในขั้นนี้จะสังเกตการใช้ไม้บล็อกอย่างสมดุล และมีส่วนสัดรับกัน

ขั้นที่ 6 รู้จักสร้างได้เหมือนของจริงจนสามารถบอกได้ว่า สิ่งที่ตนสร้างขึ้นมานั้นเป็นอะไร

ขั้นที่ 7 เด็กจะเริ่มสังเกตจากโครงสร้างจริงๆ ในรูปภาพ และมีจินตนาการจนสามารถเชื่อมโยงความคิดให้เป็นเรื่องราวจากการสร้างไม้บล็อกนั้นๆ ได้ รวมทั้งมีการตั้งชื่อ และแสดงจินตนาการ หรือพูดถึงสิ่งที่ตนก่อสร้าง

พัทรี ผลโยธิน (2543 : 11-12) ได้กล่าวว่า บล็อกเป็นของเล่นที่เด็กหลายวัยให้ความสนใจ ซึ่งมีการศึกษาการเล่นบล็อกของเด็กอายุ 2-6 ขวบ ในโรงเรียนก่อนประถมศึกษาในอเมริกาหลายแห่งในเวลาหลายปี พบว่า เด็กจะพัฒนาการเล่นบล็อกไปตามลำดับขั้น เด็กโตที่ไม่เคยเล่นบล็อกก็จะพัฒนาการเล่นตามลำดับเช่นเดียวกันกับเด็กเล็ก แต่อาจใช้เวลาอย่างมาก โดยมีลำดับขั้นของการเล่นไม้บล็อกดังนี้

ขั้นที่ 1 จะเริ่มด้วยการสำรวจรูปร่างต่างๆของบล็อกก่อน เป็นการทำความคุ้นเคย ขั้นนี้เด็กยังไม่รู้จักใช้บล็อกก่อสร้าง

ขั้นที่ 2 เด็กเริ่มรู้จักใช้บล็อกมาต่อกันเป็นแนวตั้งหรือแนวนอน อาจวางซ้อนกันอย่างไม่สม่ำเสมอ ในระยะต่อมาเมื่อเด็กเริ่มใช้มือได้คล่องขึ้น ก็จะคิดต่อเป็นรูปร่างต่างๆ แทนที่จะวางติดกันเป็นแถว เขาอาจจะเว้นระยะห่างระหว่างไม้บล็อก หรือเลือกบล็อกขนาดต่างๆ กันมาต่อหรือเลือกใช้เพียงขนาดเดียว

ขั้นที่ 3 เด็กเริ่มทำเป็นสะพาน โดยใช้บล็อกสองชิ้นมาทำเป็นเสา วางเว้นระยะในแนวตั้งและเชื่อมเสาทั้งสองด้วยบล็อกขั้นที่ 3 ซึ่งการทำสะพานเด็กต้องคิดแก้ปัญหาลองผิดลองถูกด้วยตนเอง เช่นการวางไม้เสาสะพานไม่สมดุล ทำให้วางไม้ขั้นที่ 3 ไม่ได้ เด็กก็ต้องใช้เวลาในการลองผิดลองถูก

ขั้นที่ 4 เด็กจะพัฒนาการต่อบล็อกเป็นที่ลุ่มกัน เป็นเหมือนรั้ว หรือกำแพง ตอนนั้น หากเราไปถามว่าหนูต่อเป็นอะไร เราอาจได้คำตอบว่าเป็นฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เป็นที่จอดรถ และหากมีของเล่นอื่นมาประกอบด้วยจะดีกับจินตนาการของเด็กมากที่สุดทีเดียว

ขั้นที่ 5 เมื่อเด็กเริ่มใช้บล็อกต่อตามจินตนาการ มีการออกแบบสิ่งก่อสร้างให้ได้สมดุล มีสัดส่วนรับกัน เมื่อด้านใดด้านหนึ่งถูกสร้างอีกด้านหนึ่งก็จะถูกสร้างด้วย

ขั้นที่ 6 เด็กจะเริ่มตั้งชื่อสิ่งที่ตนเองสร้าง จากก่อนหน้าที่เด็กอาจใช้ชื่อที่ตั้งขึ้นมาโดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เด็กสร้างแต่อาจมีชื่อเพราะครุฑาม และระยะนี้ชื่อกับสิ่งที่สร้างจะเกี่ยวข้องกัน

ขั้นที่ 7 เด็กๆ จะใส่รายละเอียดลงไปในการก่อสร้างของตัวเด็กมากขึ้นจำนวนบล็อกที่ใช้จะมากขึ้นด้วย รวมทั้งมีการตั้งชื่อ และพูดถึงสิ่งที่ตนก่อสร้าง

พัฒนา ชัชพงศ์ (2543 :5) ลักษณะการเล่นของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป บางคนชอบเล่นไม้บล็อกคนเดียว บางคนชอบเล่นเป็นกลุ่ม และบางคนอาจจะต้องการให้ครูช่วยเหลือและกระตุ้นเพื่อให้เด็กเกิดความอยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเล่นบล็อก และโดยส่วนมากเด็กที่ชอบเล่นบล็อกจะมีพฤติกรรมคล้ายกันคือ มีความสุข และสนุกในการเล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ จากไม้บล็อก ซึ่งเขาสามารถก่อสร้างให้เป็นรูปแบบต่างๆ ได้อย่างหลากหลายตามจินตนาการ และความต้องการของเขาเอง มีการสนทนาพูดคุยถึงผลงานที่ตนได้ทำขึ้น และในบางรายอาจมีการเล่นบทบาทสมมติกับสิ่งก่อสร้างที่ตนได้ทำขึ้นอย่างสนุกสนาน และในทางตรงกันข้าม เด็กที่ไม่ชอบเล่นก่อสร้างก็จะนั่งมองกลุ่มเพื่อนที่กำลังเล่นก่อสร้างอยู่ห่างๆ โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งครูจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการกระตุ้นกลุ่มเด็กที่ไม่ชอบเล่นก่อสร้างไม้บล็อก โดยสังเกตจากการเข้าเล่นในมุมบล็อก ในหนึ่งสัปดาห์ที่ครูจัดให้เด็กได้เข้าเล่นในมุมเสรี 10 ครั้ง เด็กที่มีพฤติกรรมชอบเล่นในมุมบล็อกจะเลือกเข้าไปเล่นในมุมบล็อก ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง ส่วนเด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อกจะเลือกเข้าไปเล่นในมุมบล็อกน้อยกว่า 5 ครั้ง หรือไม่เข้าไปเล่นเลย

จุฬารัตน์ อินุพัฒน์ (2543 : 20-23) กล่าวว่า ลักษณะการเล่นของเด็กมีลักษณะความชอบที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะลักษณะการเล่นไม้บล็อก บางคนชอบเข้าไปเล่นในมุมบล็อก บางคนไม่สนใจ และไม่เข้าไปเล่นในมุมบล็อกเลย จากการสังเกตแล้วเด็กที่มีลักษณะชอบเล่นในมุมบล็อกจะเข้าเล่นมุมบล็อกบ่อยครั้งในหนึ่งสัปดาห์ ส่วนเด็กที่ไม่ชอบเข้าไปเล่นในมุมบล็อกจะเข้าไปเล่นในมุมบล็อกน้อยมาก หรือไม่ก็ไม่เข้าไปเล่นในมุมนั้นเลย

สรุปว่า การเล่นสร้างไม้บล็อกของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กจะมีลำดับสร้างที่เป็นขั้นตอน และเด็กจะมีพัฒนาการสร้างได้ดีขึ้นจากความสามารถและประสบการณ์ของตัวเอง ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมที่เอื้อต่อการเล่นสร้างไม้บล็อกของเด็กปฐมวัย

ไม้บล็อกเป็นอุปกรณ์ที่เด็กเล่นได้ทั้งคนเดียวและเป็นกลุ่ม ไม้บล็อกเป็นของเล่นที่เด็กอาจนำไปประดิษฐ์สร้างสรรค์ ซึ่งสภาพของการเล่นไม้บล็อกจะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับเด็กในห้องเรียนว่าอายุของเขาและเขาเคยเล่นอะไรมาก่อนแล้ว และอะไรที่อยู่ในความสนใจของเขาในขณะนั้น ซึ่งพฤติกรรมและการพัฒนาการเล่นก่อสร้างจากไม้บล็อกของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของขั้นการเล่น

1.5 หลักการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบล็อก

การเล่นมีความสำคัญกับเด็กมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็วัยที่ชอบเล่น การเล่นเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็ก ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กสามารถเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการเล่นไม้บล็อกของเด็กในวัยนี้ เด็กจะได้เรียนรู้ได้ลองผิดลองถูก ไม้บล็อกทดลองสิ่งใหม่ๆ รู้จักแบ่งปัน การให้และการปรับตัว นอกจากนี้ การเล่นมุมบล็อกยังช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาภาษาในการสื่อความหมายได้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528:36) ได้กล่าวว่า บล็อกเป็นอุปกรณ์ที่เด็กพอใจและชอบเล่นมาก เป็นของเล่นที่เด็กสามารถเล่นได้คนเดียว หรือหลายคนก็ได้ การเล่นบล็อกจึงควรจัดสถานที่เพื่อให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระตามจินตนาการของตนเอง เด็กจะรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงาน และเมื่อเด็กเล่นเสร็จแล้วสามารถเก็บเข้าที่อย่างเป็นระเบียบ

นิตยา ประพฤกิจ (2539:90) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบล็อกว่า ต้องจัดที่ว่างให้กว้างขวางพอที่จะก่อสร้างได้โดยไม่อึดอัด นอกจากนี้ พื้นที่นั้นจะช่วยป้องกันบล็อกแตกหักได้ ที่ตั้งบล็อก ไม่ควรอยู่ขวางทางเดินไปมา เพราะอาจทำให้บล็อกที่เด็กก่อสร้างพังทลาย และทำให้เกิดปัญหาได้ในการเล่นมุมบล็อก ควรมีการชี้แนะให้เด็กทุกคนได้เข้าใจถึงกฎระเบียบในการเล่นมุมบล็อก เมื่อหมดเวลาเล่นควรเตือนเด็กล่วงหน้า เพื่อให้เด็กทำกิจกรรมให้เสร็จสิ้นและให้เด็กเตรียมเก็บบล็อกให้เข้าที่ได้ทันเวลา นอกจากนี้ จงใจ ขจรศิลป์ (2532:38) กล่าวว่า มุมบล็อกเป็นมุมที่มีอุปกรณ์การเล่นที่ต้องใช้พื้นที่สำหรับให้เด็กได้เรียงต่อกันในการเล่น ดังนั้น การจัดมุมไม้บล็อกให้เด็กเล่นจึงควรจัดให้มีพื้นที่กว้างพอเหมาะ และควรตั้งให้ห่างจากมุมหนังสือ เพราะมุมหนังสือต้องการความสงบ อีกทั้งเมื่อเล่นเสร็จแล้ว ควรแนะนำให้เด็กรู้จักเก็บของเข้าที่ และทำเป็นกิจวัตรเป็นการปลูกฝังความมีระเบียบวินัย และรู้จักช่วยเหลือตนเอง

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชูติกร (2527 : 211-214) กล่าวว่า การเล่นไม้บล็อกเป็นการช่วยพัฒนาร่างกาย ในขณะที่เด็กเล่นจะเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยการหยิบ จับ ผัด ดึง ลาก ยกขึ้นลง การกระทำเหล่านี้จะเป็นการช่วยให้มีการทำงานประสานกันระหว่างมือกับตา และกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ทำให้กล้ามเนื้อของร่างกายได้รับการ

พัฒนาได้อย่างมาก อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์ เพราะในขณะที่เล่นเด็กจะรู้สึกเป็นอิสระ มีความรู้สึกว่าคุณมีอำนาจเหนือบล็อก สามารถที่จะสร้างให้เป็นอะไรก็ได้ตามที่ใจปรารถนา สามารถแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเต็มที่ เช่น บางครั้งอาจจะพูดหรือร้องเพลงไปด้วย หรือถ้าเด็กมีอารมณ์ โกรธไม่พอใจก็อาจจะรื้อทำลายได้ โดยไม่ได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทางด้านสังคม ขณะที่เด็กเล่นไม้บล็อก เด็กจะรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน และมีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง และพอใจ เด็กจะเรียนรู้จักการแบ่งปันถ้าคนใดคนหนึ่งมีมากหรือมีไม่พอ รู้จักปรึกษากันว่าจะสร้างเป็นอะไร และร่วมมือกันทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการเล่นไม้บล็อกจะช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาและความคิดความสามารถ เด็กจะสังเกตเห็นได้เอง ในขณะที่เล่นว่าถ้านำไม้บล็อกหลายๆ อันมาสร้างต่อกันเข้าจะสร้างเป็นสิ่งก่อสร้าง ตามลักษณะที่เป็นโครงสร้างได้อย่างไรถ้าต้องการให้สูงขึ้นไปอีกและไม่ล้มจะต้องทำอย่างไร หรือถ้าต้องการพื้นที่ขนาดเท่ารูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่มีไม้บล็อกขนาดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจะต้องใช้กี่ก้อนถึงจะวางได้พอดี เมื่อเด็กทำงานกันเป็นกลุ่มต้องมีการคุย ปรึกษาถึงวิธีการที่จะสร้างว่าจะต้องทำอย่างไร เหล่านี้จะเป็นการช่วยพัฒนาในด้านความรู้ความเข้าใจและพัฒนาการทางภาษาได้เป็นอย่างดี

พัฒนา ชัชพงศ์ (2539 : 7) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางการเล่นของเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการแต่ละขั้นไม่เท่าเทียมกัน ตามความสามารถของตน บางคนเร็ว บางคนช้า บางคนจะผ่านขั้นตอนการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกเช่นเดียวกับพัฒนาการที่ได้รับจากการเล่นในมุมอื่นๆ

ณัฐพร พงษ์สิงห์ (2539 : 30) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเล่นบล็อกสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ควรสนับสนุน และส่งเสริมให้เด็กมีความคิดและจินตนาการกว้างไกลขึ้น โดยจัดหาของเล่นต่างๆ ที่เหมาะสมกับบล็อกมาไว้ใกล้ๆ กับที่เด็กเล่นบล็อก
2. ควรให้โอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่เขาสร้างขึ้น โดยคุณและเพื่อนฟังว่าเขาตั้งใจจะสร้างเป็นรูปอะไร เพื่อเป็นการพูดไปด้วย
3. หากเด็กกำลังเล่นกันอย่างตั้งใจและไม่ขอความช่วยเหลือ คุณไม่ควรเข้าไปรบกวนหรือช่วยสร้าง แต่จะคอยดูอยู่ห่างๆ และให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ
4. ควรส่งเสริมด้วยการชมเชยเมื่อเด็กทำเสร็จ
5. บล็อกที่มีอยู่ควรกองไว้อย่างเป็นระเบียบ เพื่อจะได้ไม่เกิดขวางการก่อสร้าง และการเคลื่อนไหวของเด็ก ควรรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ และเก็บรักษาอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี

6. เพื่อป้องกันการกักตุนวัสดุ ควรจำกัดจำนวนบล็อกของเด็กแต่ละคนก่อนที่การก่อสร้างจะเริ่มขึ้น

7. ขยายความสนใจด้วยหนังสือ การไปทัศนศึกษา รูปภาพและอุปกรณ์อื่นๆ

8. ควรเก็บบล็อกไว้ในชั้นเดียวพอเหมาะกับความสูงของเด็ก พื้นที่ด้านหน้าของชั้นวางต้องเป็นที่โล่งสำหรับเด็กได้เล่นต่อบล็อก และควรฝึกแยกบล็อกเป็นพวกๆ ตามลักษณะรูปร่างและขนาด เพื่อเป็นการฝึกระเบียบ

9. สร้างกฎและข้อแนะนำในการทำและควบคุมพฤติกรรม เช่น

- ไม่ขว้างปาบล็อก หรือทำอันตรายผู้อื่น
- ไม่หยิบบล็อกมาเป็นของตนเพียงผู้เดียว
- ไม่หยิบบล็อกผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ไม่ทำลายสิ่งที่ผู้อื่นสร้างไว้
- จัดเก็บบล็อกเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ

10. ควรให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ตามความนึกคิดของเด็ก หากครูต้องการคำแนะนำก็ควรเพียงเล็กน้อย ไม่ควรทำเป็นแบบหรือให้เด็กทำตาม เพราะจะทำให้เด็กไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ไม่มีความมั่นใจในตนเอง

11. พื้นที่ที่ใช้ในการเล่น ควรเป็นพื้นที่ถาวรและแข็งแรง มีพื้นที่กว้างขวางไม่กีดขวางทางเดิน หรือกีดขวางเด็กคนอื่นๆ

สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเล่นมุมบล็อก ควรมีบริเวณที่เป็นเอกเทศ มีพื้นที่กว้างเพื่อเด็กจะสามารถเล่นได้ตามจินตนาการ และความต้องการของตน เนื่องจากมุมบล็อกที่เด็กเล่นอาจจะเสี่ยงดังได้ ดังนั้นจึงควรอยู่ห่างจากมุมที่ต้องการความสงบ และควรมีที่เก็บที่เหมาะสมเมื่อเด็กเล่นเสร็จ นอกจากนี้ควรมีการนำอุปกรณ์ มาเสริมพัฒนาการเด็กในการเล่นด้วย เช่น รูปภาพ หนังสือ นุ่นจำลอง เป็นต้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นมุมบล็อก

งานวิจัยในประเทศ

สุวัฒน์ วรานุสาสน์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ถึงประสิทธิภาพของเครื่องเล่นที่ส่งผลต่อพัฒนาการความพร้อมทางการเรียน 4 ด้าน ของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ชุดเครื่องเล่นสามารถส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมด้านความสามารถทางภาษา จำนวนและจำแนกมิติสัมพันธ์ทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคม

กรรณิการ์ณ สุสม (2533:68-69) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถของเด็กที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์โดยการเล่นบล็อก ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบสร้างสรรค์แตกต่างจากเด็กที่ได้รับการเล่นปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการเล่นปกติ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์มีความสามารถในการสังเกตแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นปกติ ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์ มีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความพยายามในการคิดค้นหาวิธีเล่นตามที่ต้องการ และมีการดัดแปลงวิธีการเล่นให้ต่างไปจากวิธีเดิมอยู่ตลอดเวลา อย่างเห็นได้ชัด ลักษณะการเล่นดังกล่าวต้องใช้ทักษะการสังเกต และนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

ณัฐพร พงษ์สิงห์ (2539:49) ได้ศึกษา เรื่องพฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นมุมบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างเป็นแบบแผนพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างเป็นแบบแผนมีพฤติกรรมชอบสังคมนแตกต่างกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จินนภัส ศรีทอง (2541:48) ได้ศึกษา เรื่องพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ ก่อนกับหลังการทดลอง มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมทางสังคม ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีระเบียบวินัยสูงกว่าก่อนการทดลอง

นารี ชมเกษร (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบอิสระ และแบบครูชี้แนะ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบครูชี้แนะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบอิสระอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

พวงพิศ เรื่องศิริกุล (2541: บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบอิสระ และแบบครูชี้แนะ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบครูชี้แนะมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ดีกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบอิสระ

จุฬารัตน์ อินุพัฒน์ (2543:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัย พบว่า การจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบปกติ มีพัฒนาการทางการพูดไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

คานห์ และเจ็ค็อบสัน (Kahn and Jacobson.1981:633) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่เล่นไม้บล็อกแบบชี้แนะ สามารถพัฒนาทักษะทางการพูด ทักษะการคิด เช่น มิติสัมพันธ์ การจำแนก ดีกว่ากลุ่มที่เล่นแบบกึ่งชี้แนะ

ปีซีกีส์ (Besevegis.1982:161) ได้ศึกษา การเล่นเชิงละคร และการเล่นเชิงสรรคร์สร้างของเด็กปฐมวัยชาวกรีก จำนวน 100 คน ซึ่งมีอายุ3.5-6.5 ขวบ โดยกลุ่มการเล่นละครได้เล่น มุมบ้านซึ่งมีของเล่น เช่น ตุ๊กตา ส่วนกลุ่มการเล่นเชิงสรรคร์สร้างจะเล่นไม้บล็อก ผลการศึกษา พบว่า การเล่นเชิงละคร และการเล่นเชิงสรรคร์สร้าง มีแนวโน้มการพัฒนาขึ้นตามวัยของเด็ก

ฟอสเตอร์ และชุนซานมาร์การ์ด (Foster and Marte.1995บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับ พัฒนาการการเรียนรู้โดยใช้ไม้บล็อกกับเด็กปฐมวัย และการแสดงเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทาง สติปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยการผสมผสานระหว่างการใช้บล็อกกับการแสดงละคร ผลที่ได้รับจาก การทดลองพบว่า มีความแตกต่างกันสูงมากกว่าก่อนและหลังให้เด็กได้ร่วมกิจกรรม เด็กชาย สนใจเข้าร่วมกิจกรรมนี้สูงกว่าเด็กหญิง และไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนในเรื่องของเวลาที่ใช้ ส่วนในสภาพรวมเพศชายจะใช้เวลาในการเล่นไม้บล็อกเชิงสรรคร์สร้างมากกว่าเด็กหญิง แสดงว่า ไม้บล็อกกับการแสดงละคร มีผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

สรุปว่า การเล่นมุมบล็อกของเด็กปฐมวัยจะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กไม่ว่าจะ เป็นเด็กหญิงหรือเด็กชาย มุมบล็อกสามารถส่งเสริมและพัฒนาเด็กได้ทุกด้าน เด็กสามารถ ดัดแปลงการเล่นได้ตามความสนใจของตนเอง โดยเฉพาะถ้ามีอุปกรณ์ที่แปลกใหม่เด็กก็จะเพิ่ม ความสนใจมากขึ้น ดังนั้น การจัดมุมบล็อก จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้มีความ หลากหลายและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก จะเป็นการ ส่งเสริมความคิดและพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กให้มากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

การพูด ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพูดไว้หลายด้านด้วยกัน เช่น ในแต่ละด้านนั้นมีความสำคัญกับการศึกษาปฐมวัยทั้งสิ้น

กรรณิการ์ วาจาบัณฑิตย์ (2536 : 17) กล่าวว่า การพูด คือ การสื่อความคิด ความรู้สึก ความรู้ประสบการณ์ และความต้องการของผู้พูดไปยังผู้ฟัง เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟัง เกิดความเข้าใจ โดยใช้ภาษาน้ำเสียง และอากัปกิริยาเป็นสื่อ

เบญจมาศ พระธานี (2538 : 17) กล่าวว่า การพูด (Speech production) เป็น วิธีการสื่อที่มนุษย์นิยมใช้ในการแสดงออกทางภาษาเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความรู้และประสบการณ์ในการคิดติดต่อกับผู้อื่น การพูดต้องอาศัยกระบวนการต่างๆ ทำงาน

อย่างต่อเนื่องและประสานกัน คือ ขบวนการหายใจ ขบวนการเปล่งเสียง ขบวนการแปรเสียงและ
กำธรเสียง

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2519 : 1) กล่าวว่า ภาษาพูดเป็น
เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือให้มนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่
เป็นนามธรรมต่อกัน

ประเทิน มหาจันทร์ (2519 : 4) กล่าวว่า ภาษาพูดเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทน
ความคิด เพื่อสื่อความหมาย ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การพูด หมายถึง การแสดงความรู้สึก จากการได้ฟัง และการคิดแล้วสื่อออกมา
ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ อาจเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความรู้และประสบการณ์
โดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ ซึ่งต้องอาศัยขบวนการต่างๆ ทำงานอย่างต่อเนื่องและ
ประสานกัน คือ ขบวนการหายใจ ขบวนการเปล่งเสียง ขบวนการแปรเสียง และการกำธรเสียง
เพื่อให้ผู้ฟัง ฟังแล้วเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

2.2 พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยนั้นมีขั้นของพัฒนาการทางภาษาและการ
พูด โดยเริ่มต้นจากการที่เด็กเริ่มรู้ภาษาและคำพูดจากการได้ยิน เด็กสามารถฟังเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน
ก่อนที่จะพูดได้ ทักษะในการฟัง การรับรู้ และเข้าใจการพูดของเด็กเกิดก่อนทักษะในการพูดสื่อ
ภาษา พัฒนาการทางภาษาและการพูดจึงเริ่มจากพัฒนาการด้านการฟัง โดยการรับรู้ผ่านประสาท
หูส่งไปยังสมอง เพื่อแปลความหมาย ทำให้เข้าใจคำพูดนั้นได้แล้วเด็กจึงเริ่มพูดได้ในภายหลัง
(ชนิกา ตูจินดา.2540 1) พัฒนาการทางภาษา (Language Development) ของเด็กเริ่มตั้งแต่แรก
เกิด ตามที่ เมเยอร์ (Meyer) กล่าวว่า เด็กสามารถพูดคำแรกได้เมื่ออายุประมาณ 12 เดือน พูด
และออกเสียงได้ประมาณ 270 คำ เมื่ออายุ 2 ปี และเมื่ออายุ 6 ปี สามารถพูดได้ประมาณ 2,600
คำ (Meyer. 2001 : 1)

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2521 : 96-98) ได้แบ่งพัฒนาการทางการพูดออกเป็น 4
ขั้นดังนี้

1. การเปล่งเสียงก่อนการพูดภาษา ตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี ระยะเวลาเด็กเริ่มส่งเสียงร้อง
การโต้ตอบอาจมีความหมายหรือไม่มีความหมาย แต่ส่วนมากเป็นการสื่อความรู้สึก คือ เด็กจะเริ่ม
ส่งเสียงที่ไม่มีมีความหมาย เป็นพื้นเสียงธรรมดา ไม่มีเสียงสูงต่ำ เริ่มเล่นเสียง เริ่มเรียนคำง่ายใกล้

ตัว เช่น พ่อ แม่ และบางครั้งเพื่อความเข้าใจของตนเองเท่านั้น แต่ไม่ได้สื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจด้วย

2. การพัฒนาการพูดภาษาไทยในระยะเริ่มแรก (Early Linguistic Development) เด็กวัย 1-5 ปี เด็กเริ่มใช้ภาษาพูดเป็นประโยคง่ายๆ เช่น แม่มา พ่อไป ระยะแรกเด็กส่วนมากจะพูดคำเดียวมากกว่าคำหลายพยางค์ ในการวิจัยปรากฏว่า เด็กเริ่มพูดนั้นจะพูดคำนามก่อน เช่น แมว หมา นม ต่อมาจะเป็นคำกริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เช่น ไป กิน และต่อมาก็เป็น คำคุณศัพท์ วิเศษณ์ สรรพนาม สันธาน บุพบท ปรากฏระยะหลังและเมื่อเข้าโรงเรียน ภาษาของเด็กวัยเริ่มเรียน เริ่มเป็นประโยคแต่จะฝึกทักษะในการออกเสียงมากกว่าอย่างอื่น

3. การพัฒนาการพูดในระยะหลัง (Later Linguistic Development) ระยะ 3-11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนแล้ว ในระยะ 5-8 ปี เด็กก็มีการพัฒนาการทางภาษามากขึ้น เด็กจะเริ่มเรียนคำศัพท์ การอ่านความหมาย เริ่มสนใจไวยากรณ์ เริ่มใช้ภาษาพูดในลักษณะรูปประโยคที่สมบูรณ์ และในระยะหลังเริ่มศึกษาคำศัพท์ต่างๆ เริ่มเข้าใจความหมายของนามธรรมของคำศัพท์มากขึ้น

4. การพัฒนาการสร้างประโยค (Development of Syntax) ระยะตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป เด็กจะเริ่มศึกษาไวยากรณ์อย่างแท้จริงและสามารถใช้ภาษาได้ดียิ่งขึ้น

ประจิต อภินันท์รักต์ (2533 : 5-8) กล่าวว่า พัฒนาการทางการขอคนปกติ จะแบ่งเป็นลำดับขั้น ได้ดังนี้

1. ขั้นส่งเสียงร้อง (Reflexive Vocalization) ขั้นนี้จะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงระยะ 2-3 สัปดาห์แรก ส่งเสียง อย่างไม่มีจุดหมายเฉพาะ เป็นเสียงที่แสดงถึงความต้องการของร่างกายตามธรรมชาติเด็กจะร้องเมื่อ ร้อง หิว กระหาย ร้อน เย็น เจ็บปวด และเมื่อเปียก หรือเปื้อน ในระยะ 2 สัปดาห์เสียงร้องให้มักจะเป็นไปอย่างรุนแรง ต่อเมื่อเข้าสัปดาห์ที่ 3 อาการดังกล่าวจะลดลง เสียงส่วนใหญ่จะเป็นเสียงสระ ส่วนหน้าของปาก เช่น อี อี เอะ อะ เอ แอ อา แต่เสียง แอ จะเป็นเสียงที่เด่นที่สุด ส่วนพยัญชนะไม่พบในขั้นนี้

2. ขั้นเสียงอ้ออ้อ (Babbling) ระยะอายุประมาณ 6-7 สัปดาห์ เด็กจะแสดงปฏิกิริยาว่ารู้จักเสียงที่ตนเองเปล่งออกมา เช่น เลียนเสียงตนเองเพื่อความเพลิดเพลิน ในส่วนนี้เสียงสระ ส่วนหน้าของปากจะลดน้อยลงแต่สระส่วนกลางและส่วนหลังของปากจะมีมากขึ้น ส่วนเสียงพยัญชนะนั้นจะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับสระ เด็กจะสามารถออกเสียง ก ข ค อ ได้ก่อน

3. ขั้นเลียนเสียงตัวเอง (Ladling) เมื่อเด็กอายุ 5-8 เดือน การเปล่งเสียงอ้ออ้อของเด็ก จะเริ่มมีรูปแบบขึ้น มีจังหวะชัดเจน และสม่ำเสมอมากขึ้น เสียงสระจะกลับมาเป็นเสียงสระส่วน

หน้า เช่น อา แอ ส่วนเสียงพยัญชนะจะเริ่มเสียงที่ใช้ฐานริมฝีปาก เช่น เสียง ป ในคำ ปา – ปา – ปา เสียง บ – บา – บา – บา ฐานปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก เช่น เสียง ในคำ ตา- ตา – ตา เป็นต้น ขั้นนี้เป็นขั้นที่เด็กกำลังพัฒนาทางภาษา โดยการส่งเสียงซ้ำอย่างต่อเนื่อง ถ้าระยะนี้เด็กเจ็บป่วย หรือถูกขัดขวางการออกเสียงของเด็ก จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางการพูดล่าช้าไป

4. ขั้นเลียนเสียงผู้อื่น (Echolalia) อายุประมาณ 9-10 เดือน หลังจากที่เด็กเลียนเสียงตัวเองได้แล้ว เด็กจะมีความพร้อมในการเลียนเสียงคนอื่น ที่ใกล้ชิดกับเด็ก เช่น พ่อ แม่ พี่เลี้ยง แต่ยังไม่มีความเข้าใจอย่างจริงจังในเสียงที่ตนเลียน เด็กจะพยายามเลียนเสียงที่ตนได้ยิน จะสังเกตได้ว่าในบรรดาเสียงที่เด็กเล่นนั้น จะมีเพียงบางเสียงที่ผู้ใหญ่ให้ความสนใจหรือปฏิกิริยาตอบ เด็กจะทำเสียงนั้นดูอีก ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้การโยงความสัมพันธ์ของเสียงนั้นกับวัตถุ คน หรือสถานการณ์ต่างๆ ด้วยความไม่ค่อยเข้าใจ

5. ขั้นคำพูด (True speech หรือ Jargon) อายุประมาณ 12-18 เดือน เด็กทั่วไปจะเริ่มพูดเป็นคำเดียวๆ ได้ บางคนอาจเริ่มพูดเร็วหรือช้ากว่านี้ก็มี เด็กเริ่มเข้าใจคำพูด เข้าใจที่ผู้อื่นพูด เริ่มรู้จักแสดงปฏิกิริยาตอบอย่างเหมาะสมต่อสภาพการณ์ และคำพูดของผู้อื่น

ขั้นต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ ไม่สามารถที่จะแยกช่วงอายุออกมาให้เห็นเนื่องจากเด็กแต่ละคนมีวุฒิภาวะไม่เหมือนกัน และการแสดงออกแต่ละขั้นก็สลับไปสลับมาอยู่ตลอดเวลา บางคนอาจจะไม่ทำเสียงดังที่กล่าวมา แต่ไปทำเสียงอื่นก็ยอมได้ แล้วแต่การสังเกตอย่างใกล้ชิดของผู้เลี้ยงเด็กแต่ละคน

ฝ่ายวิชาการอนุบาลรักลูก (ชนิกา ตูจินดา. 2540 : 2-3) กล่าวถึง พัฒนาการทางการพูดของเด็ก 2 ปี ว่าเป็นระยะก่อนที่จะเริ่มพูดเป็นคำพูด และหลังจาก 2 ปี เป็นต้นมา คือระยะของการพูด ซึ่งระยะนี้โดยเฉพาะ 3-6 ปี ภาษาพูดของเด็กจะพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเด็กเริ่มเข้าใจหลักไวยากรณ์อย่างง่าย และสามารถที่จะสร้างประโยคที่ยากขึ้นได้อีกด้วย

เด็กอายุ 3 ปี จะเริ่มเรียนคำใหม่ๆ ได้อีกประมาณ 1,000 คำ สามารถใช้ประโยคที่ประกอบด้วยคำ 3 คำก่อน เช่น หนูหิว หนูไม่สบาย ชอบตั้งคำถามว่า ทำไม และที่ไหน

เด็กอายุ 4 ปี สามารถเล่าเรื่องจากภาพด้วยประโยคง่ายๆ ได้ ใช้คำเรียกบุคคลที่เป็นญาติว่า พ่อ พ่อ แม่ ตา ยาย ปู่ ย่า ใช้สรรพนามแทนบุคคลหรือวัตถุอื่นว่า เธอ เขา มัน ใช้คำเชื่อมประโยคถูกต้อง เช่น และ กับ

อายุ 5-6 ปี จะสามารถเล่าเรื่องต่างๆ ได้ดี เล่าเรื่องซ้ำชั้น หรือ ต่อเรื่องราวสนุกสนานง่ายๆ ได้ สามารถเรียงลำดับ และเล่าเรื่อง หรือนิทานจากภาพที่ต่อเนื่องกัน 5 ภาพ ซึ่งมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ในชีวิตประจำวันของเด็ก สามารถสนทนา แสดงความคิดเห็นได้ ตั้ง

คำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้ และสามารถใช้คำบุพบท และคำสันธานง่ายๆ เช่น หนังสือวางอยู่บนโต๊ะ หนูไปเที่ยวกับคุณพ่อ คุณแม่ และน้องไปตลาด

รจนา ทรรทรานนท์ (2537 : 10) กล่าวว่า พัฒนาการทางการพูด เป็นการเรียนรู้การเข้าใจคำพูดผู้อื่นโดยเริ่มจากการเข้าใจคำศัพท์ประเภทต่างๆ เด็กจะสะสมความเข้าใจคำศัพท์อยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะใช้ศัพท์เหล่านั้นในการพูดสื่อความหมายกับผู้อื่น

เพ็ญแข ประจวบจักษ์ (ม.ป.ป. : 19) กล่าวถึงพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย 1-5 ปี ไว้ดังนี้

1. ระยะเวลาอ้อแอ้ (Babbling) จะเริ่มเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 3 เดือน และจะเห็นชัดเมื่อเด็กอายุ 6 เดือนแล้ว เด็กจะอ้อแอ้ตลอดเวลาเมื่อมีคนอยู่ด้วย และเวลาอยู่คนเดียว

2. ระยะเวลาเล่นเสียง (Vocal Play) คือ การที่เด็กทำเสียงสูงต่ำประกอบไปด้วย พบในระยะอายุประมาณ 6-8 เดือน

3. ระยะเวลาเล่นเสียง (Jargon Stage) เป็นลักษณะการพูดของเด็กๆ ก่อน 2 ปี คือ การที่เด็กเลียนแบบเสียงพูดของผู้ใหญ่ ถ้าฟังเผินๆ คิดว่าเด็กพูดเป็นประโยคยาวๆ แต่ที่จริงแล้วไม่มีความหมาย

4. ระยะเวลาพูดย่อๆ หรือการพูดคลุมความหมาย เกิดขึ้นระยะ 2 ปี ขึ้นไป เด็กจะนำคำมารวมกันพูดสั้นๆ การเรียงคำอาจสลับสับสน และส่วนใหญ่มักจะมีเสียง 2 หรือ 3 คำ เท่านั้น เช่น “แมว ไหน” เป็นต้น หรือตัดคำให้เหลือคำเดียว เช่น “ไป”

5. การใช้ท่าทาง (Gestures) เกิดในช่วงที่เด็กยังไม่สามารถจะใช้คำพูดบอกความต้องการได้ จึงใช้ท่าทางเพื่อทดแทนภาษา แต่หลังจาก 2 ปี ไปแล้ว เด็กจะใช้ท่าทางน้อยลงไปเป็นลำดับ

2.2.1 ลักษณะที่สำคัญของพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

เฮอร์ลอค (Hurlock) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของพัฒนาการทางการพูด (นิรันดร์ รอดเยี่ยม 2531 : 20-23) ไว้ดังนี้

1. ความเข้าใจภาษาที่คนอื่นพูด (Comprehension)

ความสามารถที่จะเข้าใจคำพูดของผู้อื่น ต้องอาศัยความรู้ศัพท์ต่างๆ เป็นพื้นฐาน ทำนองเดียวกันที่ผู้ใหญ่เรียนรู้ภาษาต่างประเทศก็ต้องรู้คำศัพท์มาก่อนพอสมควร จึงจะจับใจความได้ และอาจเข้าใจภาษาก่อนจะพูดได้ เด็กอาจเข้าใจท่าทางการพูด การกระทำ แต่อาจไม่เข้าใจคำ หรือประโยคที่พูด ในการพัฒนาความเข้าใจให้กับเด็กนั้น เด็กอาจมีการตอบสนองต่อ

ทั้งลีลาการพูดและน้ำเสียงที่เขาได้ยินในสภาพการณ์ต่างๆ เด็กจะเรียนรู้ความหมายคำ
สถานการณ์จากท่าทางเช่น การยิ้ม สุ่มเสียงที่พูด

2. การเรียนรู้คำศัพท์ (Vocabulary Learning) พิจารณาได้ 2 ด้าน คือ

2.1 คำศัพท์ที่ทั่วไป ได้ลำดับชั้นของคำศัพท์ไว้ดังนี้

คำนาม เป็นคำแรกของเด็ก ซึ่งเกิดจากการลงเสียง

กิริยา หลังจากที่เด็กได้เรียนรู้คำนามเพียงพอที่จะไปใช้เรียกชื่อคน และสิ่งของใน
สภาพแวดล้อมได้แล้ว เขาก็เริ่มที่จะเรียนรู้คำศัพท์โดยเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นการแสดงท่าทาง เช่น
ให้ เอาไป และ ถือไว้

คำคุณศัพท์ จะปรากฏให้เห็นในราวปีครึ่ง คำคุณศัพท์ง่ายๆ ที่ใช้ใน
เริ่มแรกได้แก่ “ดี” “เลว” “ร้อน” “เย็น” และ “หนาว” ซึ่งจะใช้กับบุคคล อาหาร และของเล่น

คำวิเศษณ์ เด็กจะรู้จักใช้พร้อมๆ กับคำคุณศัพท์ คำกิริยวิเศษณ์ที่ใช้
ต่างๆ ไป ก็มี “ที่นี่” และ “ที่โน่น” ในช่วงสองปีแรกเด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้ช้า หลังจากนั้นในระยะก่อน
เข้าเรียนจะเรียนรู้เร็วขึ้น และจะเรียนรู้อย่างรวดเร็วหลังจากเข้าโรงเรียนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากได้รับ
การสอนโดยตรงจากครู และจากการได้พบเห็นสิ่งต่างๆ มากขึ้น ผลจากการศึกษาค้นคว้าของ
นักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า โดยเฉพาะเด็กประถมจะเรียนรู้จักคำประมาณ 20,000-24,000 คำ
หรือ 5-6 % ของคำในพจนานุกรม ครั้นโตขึ้นชั้น ป.6 เด็กจะรู้จักคำศัพท์ประมาณ 50,000 คำและ
ราว 80,000 คำ หรือ 22% ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐานสำหรับเด็กที่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ซึ่งจำนวนคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ส่งผลถึงภาษาพูดของเด็ก

2.2 ศัพท์เฉพาะ เฮอร์ลอค (Hurlock) ได้แยกศัพท์เฉพาะออกเป็น 7 ลักษณะ
คือ

ศัพท์เกี่ยวกับสี เด็กทั่วไปจะรู้จักชื่อสีขั้นต้นในราวอายุประมาณ 4 ปี
และจะเรียนรู้ในสีอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจเรื่องสี และโอกาสที่จะเรียนรู้

ศัพท์เกี่ยวกับจำนวนมาตรวัดเซาวิญญาของ สแตนฟอร์ด บินเน็ต
(Stanford Binet) เด็ก อายุ 5 สามารถที่จะนับสิ่งของได้ถึง 3 เด็กอายุ 6 ปี จะเข้าใจคำว่า “สาม”
“เก้า” “ห้า” “สิบ” และ “เจ็ด” ดีพอที่จะนับแท่งลูกบาศก์ได้

ศัพท์เกี่ยวกับเวลา เด็กอายุ 6-7 ปี จะรู้ความหมายของเวลา ตอนเช้า
ตอนบ่าย ตอนกลางวัน ตอนกลางคืน ฤดูร้อน และฤดูหนาว

ศัพท์เกี่ยวกับเงิน เด็กอายุ 4-5 ปี เริ่มที่จะรู้ค่าของเหรียญตามลักษณะ ขนาดและสีของเหรียญ

ศัพท์แสดง ชั่วอายุระหว่าง 4-8 ปี เด็กส่วนมากโดยเฉพาะเด็กชาย ใช้ คำศัพท์แสดงแสดงออกทางอารมณ์และทำตามกลุ่มเพื่อน

ศัพท์สภท สาบาน คำสาบานส่วนมากเด็กชายจะเป็นผู้ใช้ เริ่มในวัยเข้า เรียน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้ตนเองว่าโตแล้ว เพื่อทดแทนความรู้สึกที่เป็นปมด้อย และเพื่อดึงดูด ความสนใจ

ศัพท์เฉพาะ เด็กหญิงเกือบทุกคนจะใช้ภาษา เฉพาะหลังจากอายุ 6 ปี เพื่อใช้สื่อสารกับเพื่อน

3. การสร้างประโยค (Forming Sentences)

เมื่อเด็กเริ่มพูดเป็นประโยค ก็มักทำโดยการเอาคำมาต่อกัน ซึ่งเด็กจะเริ่มทำได้ ก่อนอายุ 2 ปี ระยะเวลาๆ ก็มักจะใช้คำเดี่ยวก่อนอาจเป็นคำนามหรือคำกริยา มาประกอบกับ ทำทาง เมื่อเด็กอายุ 2 ปี เด็กจะรวมคำมาต่อกันเป็นประโยคแต่ไม่สมบูรณ์ ประโยคมัก ประกอบด้วยคำนาม และคำกริยา บางครั้งอาจมีคำคุณศัพท์ หรือกริยาวิเศษณ์ด้วย เมื่ออายุ 4 ปี เด็กจะพูดเป็นประโยคได้เกือบสมบูรณ์ และรู้จักใช้คำเกือบทุกชนิด พออายุ 6 ปี เด็กรู้จักใช้ ประโยคเกือบทุกแบบ ประโยคที่ใช้ตอนแรกๆ มักเป็นประโยคง่ายๆ แล้วค่อยๆ ซับซ้อนขึ้น ตามลำดับ

4. การออกเสียง (Pronunciation)

เด็กจะเรียนเสียงตามที่ตนได้ยินดังจะเห็นได้ว่า เด็กจะพูดภาษาได้ตาม ลักษณะภาษาที่ตนได้ยินมาจากสิ่งแวดล้อม ในช่วงอายุ 12-18 เดือน เด็กส่วนมากมักพูดฟังไม่รู้ เรื่อง นอกจากคนใกล้ชิดในช่วงอายุ 18-36 เดือน การออกเสียงดีขึ้นมาก การไม่เข้าใจสิ่งที่เด็กพูด ทำให้เข้าใจผิด ไม่รู้ว่าต้องการอะไรแน่ มักทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจได้ง่าย และทำให้เด็กมี พฤติกรรมถอยหลัง คือใช้วิธีร้องไห้เหมือนตอนที่ยังเล็กอีกครั้ง โดยปกติเด็กวัยหลัง 3 ปี จะออก เสียงชัดเจนขึ้น แต่ยังมีบางคนยังออกเสียงบางเสียงไม่ชัด เช่น “พ่อ เป็น ป้อ” “ข้าง เป็น ซ้าง” “ฉี่ เป็น ลี” เป็นต้น แต่หลังจาก 5-6 ปี แล้ว การพูดแบบนี้จะค่อยๆ หดไป เด็กจะพูดชัดเหมือนผู้ใหญ่

นวลศิริ เปาโรหิต (อ้างถึงใน บันลือ พฤษะตะวัน. 2536 : 22) กล่าวถึงพัฒนาการ ทางภาษาพูดของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การพูดซ้ำซาก ฟังซ้ำ เด็กชอบใช้คำพูดซ้ำซาก เลียนคำพูดของผู้ใหญ่ และผู้ใกล้ชิด

2. Monologue ชอบพูดคนเดียว ทำนองบอกความประสงค์ของตนเอง เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น จะไปเที่ยว จะมีตุ๊กตาสวยๆ หรือนั่งเล่นกันอยู่สองคน แต่ต่างพูดกันไปคนละเรื่อง

3. Communicate หมายถึง รู้จักพูดให้ผู้อื่นเข้าใจในเจตนา เข้าใจตน ชักชวนให้ผู้อื่นเล่นด้วย หรือร่วมมือช่วยตนเองได้

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 68-70) กล่าวว่า พัฒนาการทางการพูดมีกระบวนการในการพูดของเด็กปฐมวัย 3 ขั้นตอน คือ

1. การออกเสียงทำได้โดยการออกเสียงทำได้โดยการเลียนแบบ เด็กเลียนแบบเสียง คำและสำเนียงจากบุคคลที่เด็กติดต่อเกี่ยวข้องด้วย เมื่อไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ที่สำเนียงการพูดต่างออกไป เด็กจะเปลี่ยนภาษาพูดไปตามสิ่งแวดล้อมใหม่นั้น เพราะกลไกการออกเสียงและนิสัยการพูดยังไม่ลงรูปแบบแน่นอน ด้วยเหตุนี้ พ่อแม่ และนักการศึกษาบางคนจึงเห็นว่า วัยเด็กเล็กเป็นช่วงที่ดีที่สุดในการเรียนภาษาต่างประเทศ เด็กจะพูดได้เหมือนเจ้าของภาษาแต่ถ้ารอไปเรียนเมื่อเด็กอยู่ชั้นมัธยม เด็กจะพูดภาษาด้วยสำเนียงภาษาแม่ของตน

2. การสร้างคำ คือ การเชื่อมโยงกับความหมาย คำหลายๆ คำ มีเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน เช่น สาด สารท ศาสน์ การสร้างคำจึงยากกว่าการออกเสียง ทั้งการเชื่อมโยงเสียงกับความหมายมีโอกาสผิดได้ง่าย ระยะเวลาแรกเด็กจะเรียนรู้ความหมายของคำที่ต้องการใช้ก่อน ถ้าไม่พอก็ใช้ท่าทางช่วย เมื่อโตขึ้นก็หันไปใช้คำแสดงแทน เมื่อเด็กไปโรงเรียนเด็กจะทราบคำศัพท์ใหม่และความหมายใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะครูสอนได้โดยตรง และจากประสบการณ์ของเด็กเองจากการอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ นอกจากนี้เด็กอายุเท่ากันทราบจำนวนคำศัพท์ไม่เท่ากัน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล สถิติปัญญา อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และแรงจูงใจ

3. การสร้างประโยค ระยะเวลาเด็กอายุ 12-18 เดือน พูดประโยคที่มีคำเพียงคำเดียว ใช้ท่าทางประกอบ เช่น “ขอ” แล้วชี้ไปที่ตุ๊กตา หมายความว่า ขอตุ๊กตาให้หนู อายุ 2 ปี เด็กใช้ประโยคสั้นๆ ได้แล้ว อายุ 4 ปี เด็กจะพูดประโยคต่างๆ ได้ดีขึ้น เด็กชอบใช้ประโยคคำถามมาก พอเด็กพูดได้เด็กจะพูดไม่หยุด เหมือนกับตอนที่เด็กเดินได้เด็กจะเดินไม่หยุดเช่นเดียวกัน พัฒนาการทั้งสองอย่างนี้ทำให้เด็กเกิดทักษะและความรู้สึกที่ตนมีความสำคัญ

พัฒนาการทางการพูดของเด็กก่อนวัยเรียนในระยะ 2-5 ปีนี้ เป็นระยะที่เด็กมีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างมาก การเรียนรู้ภาษาจะเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งในระยะนี้ เด็กจะจำคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็วในช่วงอายุหนึ่งๆ คือ ระยะ 2-3 ปี เด็กจะรู้คำศัพท์เพิ่มมากกว่าหนึ่งเท่า

ปัญหาทางด้านภาษาที่ครูควรสนใจในขณะนี้คือ ปัญหาทางด้านภาษาของเด็ก เช่น พบว่า จะมีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการทางภาษาช้ากว่าเด็กอื่นๆ เช่น ปัญหาพูดไม่ชัด (Articulation) ปัญหาพูดติดอ่าง ปัญหาความผิดปกติทางสมองประเภท Aphasia รวมทั้งปัญหาเด็กมีความผิดปกติทางอวัยวะในการพูด หรือการได้ยิน (เพ็ญแข ประจันปัจฉิม, ม.ป.ป. : 23-24) การพูดของเด็กไม่เป็นไปตามอายุ มีลักษณะที่สังเกตได้ คือ เด็กไม่ค่อยเข้าใจคำพูดของผู้อื่น ทำให้ตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นไม่ถูก เริ่มพูดคำที่มีความหมายได้ช้ากว่าเด็กคนอื่นๆ ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกัน พูดได้ไม่สมอายุ สื่อสารกับผู้อื่นด้วยภาษาพูดไม่ได้ หรือถ้าพูดได้ก็ไม่สามารถเล่าเรื่องต่อเนื่องกันได้ ซึ่งเด็กที่พูดช้าจะรู้จักคำศัพท์อยู่ในวงจำกัด และเรียบเรียงถ้อยคำได้ไม่ดี เด็กเหล่านี้จึงควรได้รับการกระตุ้นและแก้ไขความผิดปกติโดยรวดเร็วที่สุด

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2518:38 อ้างถึงใน พนิดา ซาตยาภา 2544 :8) ได้สรุปลักษณะการพูดของเด็ก โดยเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง มี 3 ลักษณะ คือ

1. การพูดซ้ำๆ (Repetition)

จะสังเกตได้ว่าในขวบแรกเด็กมักจะพูดซ้ำๆ คำใหม่ที่ได้ยิน หรือเลียนเสียงต่างๆ แม้คำเหล่านั้นเด็กจะรู้จักดีแล้ว

2. การพูดคนเดียว (Monologue)

เด็กมักจะพูดไปทำไปเหมือนกับปรารภความคิดของตนเองออกมาดังๆ อาจจะเป็นนิยาย หรือเล่นสมมุติเป็นครู พ่อ แม่ การพูดลักษณะนี้ไม่เกี่ยวกับการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ เป็นการพูดเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองเท่านั้น

3. การสื่อความเข้าใจ (Communication)

เป็นการพูดกับตนเองต่อหน้าผู้อื่น การที่เด็กพยายามทำความเข้าใจบุคคลอื่น และใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการอธิบาย ชักถาม วิचारณ์ ลักษณะการพูดเช่นนี้ แสดงถึงวิวัฒนาการทางด้านความคิด การพูด และการใช้ภาษาที่สูงขึ้น

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย จะเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยเด็กจะเริ่มเปล่งเสียงร้องไห้ไม่มีความหมายก่อน จากนั้นเด็กจะค่อยๆ พัฒนาคำพูดคำเดียวก่อนจึงค่อยๆ พัฒนามาเป็นประโยคสั้นๆ ได้ และมีความซับซ้อนมากขึ้น เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน จนสามารถใช้ภาษาพูดในการสื่อความหมาย ความคิดความต้องการ และความรู้สึกของเด็กเองให้ผู้อื่นทราบได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ทั้งนี้ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู พี่เลี้ยง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้น และแก้ไขความผิดปกติให้เด็กมีพัฒนาการทางการพูดที่เด็กและเหมาะสมกับวัยมากที่สุด

2.3 การส่งเสริมภาษาพูดของเด็กปฐมวัย

เด็กอายุ 4-5 ปี จะเป็นระยะที่พัฒนาการทางการพูดเป็นไปอย่างรวดเร็ว รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกใช้คำที่มีความหมายมาใช้ได้อย่างเหมาะสม รู้จักฟัง เข้าใจและทำตามคำสั่งได้ สนใจการฝึกอ่าน สนใจคำใหม่ๆ และซักถามความหมายของคำอยู่เสมอ สามารถร้องเพลงสั้นๆ ได้ ชอบเล่าเรื่องและลำดับความได้ตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมภาษาพูดให้เด็กเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็คือ ให้เด็กทุกคนได้มีโอกาส ในการฝึกพูด ฝึกการฟัง และฝึกการอ่าน ตลอดจนให้เด็กได้ลำดับเรื่องราวหลังจากที่เล่าให้ฟังแล้ว เพื่อเป็นการฝึกความจำ ความเข้าใจคำศัพท์ ความหมายของคำ และเรื่องราวต่างๆ ได้ (จุฬารัตน์ อินนุพัฒน์ 2543 : 14)

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคนอื่นๆ (2522 : 98-99) ได้ศึกษางานวิจัยซึ่งสรุปได้ว่า การใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนนั้นมีผลต่อความพร้อมทางภาษาของเด็ก โดยขั้นแรกของการสอน ควรสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีอุปสรรคน้อยที่สุด เด็กเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ โดยการหาสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

ชุติมา สัจจานนท์ (2524 : 51-56) ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมภาษาแก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ให้เด็กรู้จักคำมากๆ โดยการอ่านให้ฟัง พูดคุยกับเด็กเสมอ เปิดโอกาสให้เด็กพบปะผู้คนและไปเที่ยวที่ต่างๆ ดูรายการโทรทัศน์ สนใจที่จะตอบคำถามเด็ก
2. ถ้าเด็กอยากเรียนอ่านก็ให้อ่าน เพื่อเป็นการกระตุ้น ให้เด็กเกิดความสนใจ ในการเรียนรู้คำศัพท์ หรือเรื่องราวและเมื่อเด็กเบื่อก็ยินยอมให้เด็กหยุดอ่านทันที
3. ไม่มีเกณฑ์อายุที่กำหนดว่าจะสอนอ่านให้กับเด็กเมื่อไร เพียงแต่ให้เด็กมีความอยากอ่านก็สอน อ่านได้แต่ควรเป็นการอ่านภาพก่อน จึงเริ่มมีตัวอักษรเพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ ตามลำดับ
4. เด็กจะชอบอ่านนิทานเรื่องเดิมซ้ำๆ อยู่เท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องปกติ จึงไม่ควรบังคับ เมื่อเด็กเลือกอ่านหนังสือตามความสนใจ

ราศี ทองสวัสดิ์ (ม.ป.ป. :7-10) ได้กล่าวถึงสิ่งที่จะนำมาฝึกภาษาพูดให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งได้แก่ พื้นฐานทางภาษา 6 ด้าน คือ การฝึกความสนใจในการอ่าน การฝึกความจำ การฝึกให้ตอบความหมายของคำ ตลอดจนการฝึกการพูดด้วยประโยคสั้นๆ การฝึกการรับรู้โดยการเห็น ฝึกกล้ามเนื้อให้แข็งแรง และการฝึกประสาทสัมผัส

สุไร พงษ์ทองเจริญ และคนอื่นๆ (2525 : 48) กล่าวว่า การฝึกทางภาษาพูด โดยใช้ เกม จะทำให้เด็กมุ่งทำกิจกรรมจนลืมไปว่า กำลังเรียนอยู่ เกมภาษาจะช่วยให้เด็กใช้ภาษาพูดได้ อย่างคล่องแคล่ว

ศรียา นิชธรรม และประภัสสร นิชธรรม (2541 : 52-55) กล่าวว่า การส่งเสริม พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. พูดให้ชัดเจน พ่อแม่ควรออกเสียงให้ชัด พูดซ้ำพอประมาณเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้ เลียนแบบได้ง่ายขึ้น

2. พูดให้ถูกต้อง พ่อแม่ไม่ควรแก้งพูดไม่ชัด หรือใช้ภาษาพูดแบบเด็กๆ ในขณะสนทนา ได้ตอบกับเด็ก แม้จะล้อเลียนก็ตาม แต่ควรช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาที่ถูกต้องโดยการเป็น แบบอย่างที่ดี การพูดที่ไม่ชัด หรือใช้ภาษาพูดแบบเด็กจะทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้ในสิ่งที่ ควรจะได้เรียน

3. ใช้ภาษาที่ก้าวหน้าขึ้นไปตามลำดับ ภาษามักซับซ้อนขึ้นตามวัยพ่อแม่ควรสังเกต และใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ไม่ควรใช้ภาษาที่ทำให้เด็กเกิดการสับสนขณะเดียวกันก็ ควรให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ตามวัย เช่น จาม น้ำ – ขอน้ำ – ขอน้ำหน่อยคะ ฯลฯ

4. พูดบ่อยๆ ควรพูดกับเด็กถึงทุกๆ อย่างที่ผ่านเข้ามาในสายตา และความสนใจของเด็ก แม้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อจะเอาเด็กเข้านอน ก็พูดว่า “นอนกันนะ” หรือ “แม่เอาน้อง หนุนนอน” “หนุนนอนกับแม่” ฯลฯ ให้เด็กได้ยินซ้ำๆ กันจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายพร้อมๆ กับจำคำไว้

5. พูดให้ถูกต้องหลักไวยากรณ์ พ่อ แม่ จะต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในการออกเสียงของลูก ทั้ง ในการใช้คำและประโยค เพราะเป็นการจัดหาแบบอย่างที่ถูกต้องตั้งงานให้ ช่วยกระตุ้นให้เด็ก เลียนแบบแทนการดู ซึ่งจะทำให้เกิดความคับข้องใจอันจะนำไปสู่การติดอ่างได้ ควรให้เด็กรู้สึก ปลอดภัย ไม่เครียดจนเกินไป อย่างไรก็ตามการพูดตะกุกตะกักนั้นถือว่าเป็นเรื่องปกติในการพัฒนา ภาษาในระยะที่พ่อแม่กระตุ้น การฝึกนั้นต้องระวังอย่างให้เปลี่ยนความรู้สึกเป็นเกลียดชัง เด็ก 4-5 ปี ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น ดื้อเถร ก็มักติดอ่างหรือพูดตะกุกตะกักไปด้วย พ่อ แม่ ควรทำตัว เป็นแบบอย่างที่ดี ใช้ภาษาง่ายๆ ในการติดต่อกัน ให้เวลากับเด็ก ทำเป็นไม่สนใจต่ออาการ ตะกุกตะกักเสียบ้าง ก็จะช่วยแก้ปัญหานี้ให้ลุล่วงไปได้

6. ฟังอย่างสนใจ เด็กต้องการโอกาสในการฝึกพูด ครอบครัวสมัยใหม่ พ่อแม่ มักสนใจต่อ กิจกรรมของลูกและมักเร่งรัดเด็กจนแทบไม่มีเวลา สำหรับฟังเด็ก เป็นเหตุให้เด็กขาดความมั่นใจ ในการใช้ภาษา ก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมด้วยความเชื่อมั่นทางภาษานั้นอาศัยประสบการณ์

ซ้ำๆ โดยเริ่มมาตั้งแต่วัยเด็ก ฉะนั้นการเล่นเกมส์ซ้ำๆ โดยหาคำมาเปลี่ยนก็เป็นการฝึกใช้ภาษาเช่นกัน

7. อ่านอย่างสม่ำเสมอ เด็กต้องการประสบการณ์ในการฟัง ฉะนั้น พ่อแม่ควรวีใช้เวลา รวๆ วันละ 15 นาที ช่วยเด็กเล็ก ในการพัฒนาการออกเสียง ด้วยการอ่านหนังสือให้เด็กฟังโดยให้ดูภาพประกอบ และถามให้ได้ตอบบ้าง ขณะเดียวกันก็คอยแก้ไขคำผิด หรือเสียงที่ไม่ชัดไปด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องแก้ตลอดเวลาจนเด็กหมดสนุก และไม่กลัวพูด

8. หัดเรียกชื่อสิ่งต่างๆ พ่อแม่จะช่วยเพิ่มคำศัพท์ให้ลูกได้ด้วยการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว ที่เด็กได้พบได้เห็น หรือจากหนังสือที่มีภาพประกอบ หรือให้ทำกิจกรรมประจำวันในบ้าน หาคำศัพท์ใหม่ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกัน กับศัพท์ที่เด็กรู้แล้วมาพูดให้เด็กเข้าใจในความหมายที่ต่างกันออกไป เช่น ใช้คำเดียวกันในลักษณะนาม หรือกิริยา หรือคุณศัพท์ เช่น แม่รักหนู หนูหิบบอดอกรักให้แม่หน่อย หนูของแม่เป็นเด็กน่ารัก เป็นต้น แล้วให้เด็กพูดตาม

9. กระตุ้นบ่อยๆ พ่อแม่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมหลายๆ อย่าง ให้เป็นที่น่าสนใจหรือเกิดความประทับใจ เพื่อให้เด็กมีโอกาสพูดถึง ยิ่งมีสิ่งเร้าให้เด็กมากเท่าไรก็เท่ากับว่าช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ภาษาพูดซึ่งช่วยพัฒนาการทางภาษามากขึ้นเท่านั้น การจัดประสบการณ์ให้เด็ก ทำให้เด็กมีความคิดใหม่ๆ ซึ่งเป็นเสมือนกุญแจในการสร้างภาษา

10. การใช้รางวัล ภาษาเป็นเครื่องสื่อความหมาย และใช้แทนพฤติกรรมได้ เด็กควรได้เรียนรู้ความจริงข้อนี้ เช่น เวลาโกรธ อาจใช้คำพูดแทนการชกต่อย การขอสิ่งที่อยากได้ แทนการหยิบฉวยตามอำเภอใจ ฯลฯ เด็กควรได้รับรางวัลเสมอๆ หรือบ่อยๆ ทันทีที่เขาใช้ภาษาพูดในการสื่อความหมาย

จูปาร์ตัน อินนูพัตน์ (2543 : 14) ได้สรุปว่า การเล่นที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาพูดของเด็ก คือ การเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม และมีอิสระใจในการเล่น เช่นเดียวกับการเล่นก่อสร้างจากไม้บล็อก อีกทั้งครูยังต้องจัดหาสื่อที่ช่วยกระตุ้นความสนใจให้เด็กอยากเรียนรู้

สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมภาษาพูดให้กับเด็กปฐมวัยนั้น สามารถทำได้หลายวิธีสำคัญ โดยต้องอาศัยแบบอย่างที่เป็นปัจจัยสำคัญ และสื่อก็คือ เป็นสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะใช้ในการส่งเสริมภาษาพูดให้กับเด็ก นอกจากนี้การที่เด็กได้พูดคุยกับคนรอบข้างได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะทำให้เด็กได้ฝึกการใช้ภาษาได้บ่อย เด็กจะพัฒนาภาษาขึ้นได้ แต่ผู้ที่อยู่แวดล้อมเด็กไม่ควรบังคับเด็ก หรือจับผิดเด็กเมื่อเด็กพูดผิด แต่ควรเป็นการกระตุ้น และให้กำลังใจเด็กมากกว่า

2.4 การเล่นเกมไม่บล็อกกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กปฐมวัย

การเล่น ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตประจำวันของเด็กในวัยนี้ เพราะการเล่นเป็นการพัฒนาเด็กได้ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะการพัฒนาทางภาษาพูดของเด็กก็สามารถใช้การเล่นมาเป็นตัวส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาพูดให้มากขึ้นได้

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2528 : 50-51) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การพูด การอ่าน การเขียน และการฟัง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการรับและส่งข้อมูล ทักษะทั้ง 4 ประการนี้ จะต้องพึ่งพาอาศัยกันและควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน การสอนภาษาที่ดีควรให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 16) กล่าวว่า ภาษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการเล่นของเด็ก ในขณะที่เดียวกันการเล่นก็มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก เช่นกัน ภาษามีส่วนสัมพันธ์ต่อการเล่นในหลายลักษณะ เช่น การเล่นเกมเลียนแบบคำพูดของผู้ใหญ่ การเล่นเพื่อให้คู่สมจริง สมจริง และยังสามารถนำภาษามาใช้เป็นสื่อในการจัดการเล่น เช่น การอธิบายวิธีเล่น การอธิบายผลงาน การสนทนากับเพื่อนระหว่างการเล่น การออกคำสั่งและการโต้ตอบภาษาจะช่วยให้เด็กสามารถที่จะอธิบายถึงลักษณะของสิ่งของที่เขาได้พบเห็น ช่วยให้ได้ยินคำพูดของตนเอง ในขณะที่แสดงบทบาทเป็นผู้อื่น การเล่นเกมยังช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์มากขึ้นด้วย

การจัดกิจกรรมการเล่น หรือกิจกรรมเสรีให้เด็ก จะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และพัฒนาการของเด็กด้วย โดยจะต้องจัดให้มีหลายๆ รูปแบบ เพื่อให้เด็กเลือกเล่นได้อย่างเสรี เช่น การเล่นในมุมบ้าน มุมหมอ มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ และมุมบล็อก เป็นต้น (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 155-119) การจัดกิจกรรมในมุมบล็อกนั้น จะต้องให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างอิสระเสรี มีปฏิสัมพันธ์กับสื่ออุปกรณ์ตามความสนใจ เด็กสามารถเลือกเล่นสื่อชิ้นใดก็ได้ที่ตนพอใจ จะเล่นเป็นกลุ่ม หรือแยกไปเล่นคนเดียวก็ได้ จะมีแต่เพียงกฎข้อบังคับที่ป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายในการเล่นเพียงเท่านั้น เด็กจะเกิดความสนุกสนาน พึงพอใจต่อการเล่น ซึ่งการเล่นในแต่ละครั้ง เด็กจะได้อ่านทักษะการเรียนรู้ เช่น ทักษะการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การคิด การจำ การสื่อความหมาย การสนทนาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งได้รับการฝึกทักษะการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การเอื้อเฟื้อ การแบ่งปัน การรอคอย การปฏิสัมพันธ์ตาม

กฎระเบียบ การพัฒนาอารมณ์จิตใจให้มั่นคง ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น มีความสนุกสนาน รื่นเริง สิ่งเหล่านี้จะเป็นทักษะที่เด็กจะต้องใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพของตน ให้เจริญเติบโต เป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป (พัฒนา ชัชพงษ์. ม.ป.ป.)

โลวินเจอร์ (อ้างถึงใน จุฬารัตน์ อินุพัฒน์ 2543 : 15) ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาพูด ได้ทำการทดลองโดยเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับการเล่นของเด็ก มีผลทำให้การแสดงออกทางภาษาของเด็กเพิ่มขึ้น มีการเล่นที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การที่จะช่วยพัฒนาด้านภาษาให้แก่เด็ก ผู้ใหญ่จะต้องรู้ถึงลักษณะของกิจกรรมตลอดจนรู้จักการใช้ภาษาของเด็ก คำพูดของผู้ใหญ่จะช่วยทำให้การเล่นดีขึ้น แต่ก็อาจมีผลในทางลบได้เช่นกัน ถ้าสิ่งที่ผู้ใหญ่ชักจูงให้เด็กเล่นนั้นยังไม่อยู่ในความสนใจของเด็ก การพูดของผู้ใหญ่จะต้องดูเวลาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การช่วยเหลือของผู้ใหญ่นั้นจำเป็นต่อการเล่นของเด็ก แต่ไม่ควรจะเป็นการช่วยโดยตรง เพราะอาจทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นอิสระ

อีกทั้งยังเป็นเครื่องเล่นที่เด็กๆ ชอบ เพราะเด็กสามารถเล่นก่อสร้างได้หลายรูปต่างๆ ได้อย่างอิสระตามความต้องการ ซึ่งการเล่นไม้บล็อกนี้สามารถเล่นได้ตามลำพัง หรือเล่นรวมกับเพื่อนๆ และยังฝึกให้เด็กรู้จักการ แบ่งปัน การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กในการเรียนรู้การใช้ภาษาในการสื่อความหมาย และรู้จักการควบคุมอารมณ์ รู้จักอดทนและพยายาม ก่อสร้างไม้บล็อกจนสำเร็จ นับได้ว่าการเล่นบล็อกเป็นการเตรียมเด็กให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมอีกทางหนึ่ง

สรุปได้ว่า การเล่นและภาษาพูด เป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป การเล่นสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากในขณะที่เด็กเล่นอยู่นั้น เด็กได้ใช้ภาษาพูดในการสื่อสารกับเพื่อน และสามารถใช้ภาษาพูดในการอธิบาย และสื่อความหมายให้ครูและเพื่อน เข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังเล่น หรือทำอยู่ได้ และเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น นอกจากนี้ในการที่เด็กได้เล่น มุมบล็อก หรือมุมต่างๆ ที่เด็กสนใจ เด็กยังได้พัฒนาการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาการพูดเพื่อสื่อความหมายด้วย เช่น การคิด การจำทักษะการสังเกต เป็นต้น

2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กทั้งในประเทศ และต่างประเทศหลายท่านดังต่อไปนี้

เทมปรินส์ (Templin. 1957 : 127) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความซับซ้อนและความยาวของประโยคในเด็กอายุ 3-6 ปี ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ความยาวของประโยคที่เด็กพูดจะ

เพิ่มขึ้นตามอายุระดับสติปัญญาและฐานะทางสังคม เศรษฐกิจที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กหญิงมีทักษะทางภาษาสูงกว่าเด็กชายเพียงเล็กน้อย และเด็กอายุ 3 ปี ไม่สนใจในเรื่อง ไวยากรณ์

ไพน์(Pine) และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบที่แตกต่างกันในขั้นตอนการใช้คำ เดียว ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คำพูดของแม่และการผสมคำของเด็ก (Stylistic Variation at the “Single Word” Stage : Relations between Maternal Speech Characteristic and Children’s Vocabulary Composition and Usage) พบว่า ความสัมพันธ์ของการใช้คำของเด็กแตกต่างกันไปตามการใช้คำพูด ของแม่ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่และเด็ก 26 คู่ เด็กผู้หญิง 14 คน และเด็กผู้ชาย 12 คน เริ่มจากคำ 10 คำ 50 คำ และ 100 คำ ตามลำดับ วิธีการพูดของแม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการการใช้คำพูดของเด็กโดยตรง คือแม่ที่พยายามอธิบาย ความหมายคำศัพท์โดยอิงสภาพแวดล้อมจะสามารถถ่ายทอดคำพูดใหม่ๆ ให้ลูกได้มากกว่า แม่ที่ พูดโดยวิธีการออกคำสั่งว่า เช่นนั้น เช่นนี้ และแม่ที่พูดเก่งๆ จะทำให้ลูกเรียนรู้คำต่างๆ เช่น คำ อุทาน คำสั้นๆ ได้เป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าแม่ที่ไม่ค่อยพูด โดยมีเช็คลิสต์ (Checklist) ให้แม่เช็ค คำ ต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นและมีการอัดเสียงพูดของเด็ก เพื่อดูพัฒนาการทางการพูดของเด็ก อย่างเป็นทางการและชัดเจนมากขึ้น (Pine, Lieven & Rowland. 1997 : 807-819)

อาร์มสตรอง (Armstrong. 1960 : 373) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้คำศัพท์ที่เด็ก รู้จักฟัง และการอ่าน โดยศึกษาเด็กอายุ 6-13 ปี ผลปรากฏว่า เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ลงมาจะรู้จัก ใช้คำศัพท์ ที่ได้จากการฟังมากกว่าการอ่าน เมื่อเด็กอายุเพิ่มขึ้น จำนวนคำศัพท์ที่แตกต่างกันจะ ลดลงอย่างรวดเร็ว

งานวิจัยในประเทศ

อภิญา กังสนารักษ์ณ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา ด้านจำนวนถ้อยคำ และการใช้ประโยคในการสื่อสารของเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 3-6 ปี ที่อยู่ใน สถานสงเคราะห์และในครอบครัวปกติ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำ และใช้ประโยคที่มีระดับอายุและเพศต่างกัน และหาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางภาษา ด้านจำนวนถ้อยคำกับพัฒนาการทางภาษาด้านการใช้ประโยค พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติมี พัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคสูงกว่าเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กที่มีอายุมากกว่ามีพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคแตกต่างกัน และ พัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางภาษาด้านการใช้ประโยค

กานต์ รัตนพันธ์ (2532 : 67) ได้ศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวสารแบบสื่อสารสองทาง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองได้ใช้จดหมายแบบสื่อสารสองทางมีความสามารถทางภาษาสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้จดหมายแบบสื่อสารสองทาง

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533 : 80) ได้ศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด พบว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอดเป็นวิธีการที่สามารถช่วยพัฒนาความพร้อมทางภาษาแก่เด็กปฐมวัยได้สูงกว่าเด็กที่จัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ

จุฬารัตน์ อินนุพัฒน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบปกติ มีพัฒนาการทางการพูดไม่แตกต่างกัน

นงเยาว์ คลิกคล้าย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

จุฑา สุขใส (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายที่มีต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายมีพัฒนาการทางการพูดสูงขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยนั้นจะเป็นไปตามวัย และเกิดจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กได้มีโอกาสได้มีโอกาสใช้ความคิด และได้รับการฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมอมีการส่งเสริมและกระตุ้นจากผู้รอบข้าง เด็กจึงจะสามารถรู้จักการรู้จักการใช้ภาษาพูดได้ดีขึ้น และมีพัฒนาการต่อไปในอนาคต

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย

3.1 ความหมายของการสื่อความหมาย

การสื่อความหมาย (Communication) เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมได้ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้ให้ความหมายการสื่อความหมาย ในแง่ต่างๆ ดังนี้

นิเซล (Nilsen.11970:18 อ้างถึงใน พนิดา ชาทยาภา 2544 : 17) ให้ความหมายของการสื่อความหมายว่า สถานการณ์การกระตุ้นและการโต้ตอบโดยการอาศัยการแปลความและการตีความจากเสียง หรือการพูด การใช้สัญลักษณ์และเครื่องหมายต่างๆ

รีเวล (Reveil.1979:110 อ้างถึงใน ทวีศักดิ์ ยูซุบ 2546 : 20) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้ ข่าวสาร แนวคิด ความรู้สึกระหว่างบุคคล การสื่อความหมายอาจเกิดขึ้นด้วยวิธีต่างๆ เช่น การพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง รวมทั้งวิธีการอื่นๆ ที่ไม่ใช่การพูด

เสาวณี สิกขาบัณฑิต (2530:67) ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายไว้ว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ประสบการณ์ โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ ในการดึงความสนใจของผู้อื่น คำถามและถ้อยคำเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันได้

สรุปได้ว่า การสื่อความหมาย หมายถึง กระบวนการในการสื่อความเข้าใจ โดยการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวก เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือสื่อความเข้าใจให้เกิดความชัดเจนตามความต้องการ

3.2 ความสำคัญของการสื่อความหมาย

คันทิงแฮม (Cunningham.1971:81) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อความหมายในลักษณะของการใช้คำถามว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาข้อมูลหรือแปลความหมายของ ข้อมูลเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและช่วยให้เกิดความคิด

กาญจนา นาคสกุล (2539:36-37) กล่าวว่า ภาษาเป็นหัวใจของความเป็นมนุษย์ เพราะถ้าปราศจากภาษามนุษย์ย่อมไม่แตกต่างไปจากสัตว์ ด้วยภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและสื่อความหมายให้สัมพันธ์กับความคิด และการสร้างสรรค์ในสังคมมนุษย์ทำให้สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน ภาษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาคนเพราะเป็นปัจจัยหลักที่เกื้อกูลให้เกิดปัจจัยอื่นๆ

พัชรี ผลโยธิน (2540:196) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า ภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่จะใช้ภาษาอย่างมีจุดมุ่งหมาย เช่น ใช้

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายทางการคิดและการเรียนรู้ ใช้เพื่อแสดงความต้องการ ใช้เพื่อสั่งหรือควบคุม ใช้เพื่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ใช้แสดงอารมณ์ ความรู้สึก หรือความคิดเห็น ใช้แสวงหาความรู้ บางครั้งจินตนาการสร้างสรรค์ผ่านทางภาษา และบางครั้งก็ใช้ภาษาในการบอกเล่าให้ข้อมูลกับบุคคลอื่น เป็นการแสดงถึงบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเพราะคำพูดของคนสามารถบ่งชี้ถึงพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ ความคิด สติปัญญา รสนิยมและระดับของจิตใจของบุคคลนั้นได้ (ประสงค์ ราชณสุข 2528:5)

ดวงเดือน ศาสตราภรณ์ (2529:241-215) กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เด็กสามารถใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น และเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการทางสังคมขึ้น
2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูด ที่เกิดขึ้นภายในจากรูปแบบของการคิดโดยระบบของการใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาระดับต่อไป
3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้น เด็กจึงไม่ต้องอาศัยการจัดกระทำกับวัตถุจริงๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการถึงแม้ว่าวัตถุนั้นอยู่นอกสายตา หรือเคยพบมาแล้ว เด็กสามารถทำการทดลองในสมองและทำการได้เร็วกว่าการจัดกระทำกับวัตถุนั้นจริงๆ

อำไพพร สุจริตกุล และธิดา โยสิภรรัตน์ (2533: 436-440) กล่าวว่า ความสำคัญของการใช้คำถามเป็นการสื่อความหมายด้วยถ้อยคำภาษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และช่วยฝึกฝนการแก้ปัญหาตลอดจนการแสดงความคิดเห็น และกล่าวถึงความสำคัญของการใช้คำถามในแง่การเรียนการสอนดังนี้

1. ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากรู้
2. ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง
3. ทำให้ครูทราบความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของเด็กสามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กได้อย่างเหมาะสม
4. ฝึกให้เด็กรู้จักคิดหาคำตอบหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ช่วยให้ทราบความคิดเห็นของเด็ก
6. ช่วยให้สามารถประเมินความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับบทเรียน และประเมินผลการเรียนการสอนได้

จะเห็นว่า การสื่อความหมายมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกัน หากมนุษย์ไม่มีการสื่อสารกันแล้ว ก็ไม่สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจความต้องการของตนให้ตรงกันได้ ตามจุดประสงค์ของตนได้

3.3 พัฒนาการทางการสื่อสารความหมาย

การศึกษาพัฒนาการทางภาษาของเด็กมีความสำคัญต่อผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก โลแกนและโลแกน (Logan & Logan, 1974 : 207) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาในเด็กวัย 5-6 ปี ว่าเป็นระยะการตอบสนอง (Responding Stage) พัฒนาการทางด้านภาษาจะสูงขึ้น เด็กเริ่มมีความสามารถในการคิดเป็นแบบแผนมากขึ้น โดยเริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่าย รู้จักคำมากขึ้น การสื่อความหมายในระยะนี้เป็นระยะที่เกิดขึ้นตามสิ่งที่มองเห็นและรับรู้ ชอบซักถาม และต้องการคำตอบที่ถูกต้อง สามารถพูดคุยกเล่าเรื่องที่ตนเองสนใจ ออกเสียงคำชัดเจน การใช้รูปประโยคให้ติดต่อเข้าใจกันได้ดี พัฒนาการในด้านการรู้จำนวนคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น การออกเสียงคำที่ชัดเจน การรู้ความหมายของคำศัพท์ และความสามารถของการใช้ภาษาของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าใจคำพูดของผู้อื่น รวมทั้งความสามารถในการพูดของเด็กเองด้วย เรื่องที่เด็กพูดส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เด็กวัยนี้จะพูดได้คล่องแคล่วชัดเจนขึ้น และสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การพัฒนาภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กจะเร็วหรือช้าเพียงใดขึ้นอยู่กับสาเหตุหลายประการ เช่น จำนวนพี่น้องในครอบครัว ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมในครอบครัว ขนาดของครอบครัว สถิติปัญญาของเด็ก และความเอาใจใส่ต่อเด็กของบุคคลในครอบครัว (พวงพิศ เรื่องศิริกุล 2541:15) ส่วน ราศี ทองสวัสดิ์ (2535:69-77) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กว่า การสื่อความหมายประกอบด้วยทักษะทั้ง 4 คือ ทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ ทักษะทางภาษามีความเกี่ยวข้องกับเด็กดังนี้ การฟังเป็นทักษะพื้นฐานที่มีผลต่อการพูด การอ่านและการเขียน จากการศึกษารายงานพบว่า เด็กฟังเป็นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา การฟังจึงมีความสำคัญกับเด็ก เด็กที่อยู่ท่ามกลางความอบอุ่นมีคนพูดคุยด้วยเสมอๆ การฟังจะพัฒนาขึ้น เด็กเล็กๆ จะฟังคนอื่นพูดก่อนแล้วจึงเรียนรู้ที่จะออกเสียง การพูดของเด็กเป็นไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการโดยเด็กจะพูดได้น้อยคำก่อนแล้วจึงพูดได้มากคำตามลำดับ จนกระทั่งสามารถเล่าเรื่องราว หรือสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้

3.4 แนวทางส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาด้านการสื่อความหมาย

การจัดประสบการณ์ทางการศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา พัฒนาทักษะในการสื่อความหมายทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาท่าทาง

บันลือ พุกษะวัน (2536:12-13) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของเด็ก ความสำคัญของการจัดประสบการณ์ทางภาษาเด็กปฐมวัย จะประกอบด้วย แนวทางการมุ่งประโยชน์ 3 ทางด้วยกัน ได้แก่

1. เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ และรับการสอนจากครูได้ดี
2. เป็นเครื่องมือสำคัญของครูที่จะใช้ตรวจสอบผลการเรียน และช่วยเหลือแก้ไขเด็กให้เรียนได้ดีขึ้น

3. เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของเด็กที่จะได้เล่น ได้เรียนร่วมกัน อย่างสนุกสนาน อย่างมีชีวิตชีวา รวมทั้งเรียนรู้ในการปรับตัวด้วย

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางภาษาด้านการสื่อความหมายควรเป็นดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการและความสนใจให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่เด็กอยากรู้โดยได้เล่น ได้ใช้ภาษาอย่างสนุกสนานและเพลิดเพลิน
2. เพื่อสนองความต้องการแห่งวัยให้ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้ใช้สติปัญญา และภาษาในการสังเกตเปรียบเทียบและขยายประสบการณ์ที่มีความหมายที่เด็กเข้าใจ และได้ใช้ความเข้าใจนั้นไปสู่การเล่น การสนุกกับงานต่างๆ ที่ครูจัดให้เป็นอย่างดี

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528: 52) ได้กล่าวถึงแนวการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการสื่อความหมาย ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่สามารถนำมาสอนทางด้านภาษา ได้แก่

1. การเล่นนิทาน
2. การอ่านหนังสือต่างๆ
3. การดูภาพแล้วบรรยาย
4. การท่องบทกลอนหรือคำคล้องจอง
5. การสนทนา การอภิปราย
6. การแสดงละคร
7. การแสดงบทบาทสมมุติ

หรรษา นิลวิเชียร (2535:241-216) กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการวางแผนจัดเตรียมประสบการณ์ทางภาษาด้านการสื่อความหมายให้แก่เด็ก คือ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่

มีความหมาย โดยคำนึงถึงความสนใจตามธรรมชาติของเด็ก ซึ่งได้นำแนวคิดของลินด์ฟอร์ส (Lindfors) มาใช้ในการวางแผนโปรแกรมทางภาษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสาร ความหมายของเด็กดังต่อไปนี้

1. การเล่าเรื่อง เด็กควรมีความสามารถในการเล่าเรื่องราว หรือฟังเรื่องราวทั้งที่เป็นจริง และเป็นจินตนาการตามลำดับเวลาก่อนหลัง ข้อเสนอแนะในการเล่าเรื่องมีดังนี้

1.1 เลือกเรื่องที่เหมาะสมกับผู้ฟังและผู้อ่าน โดยคำนึงถึงความรู้และความสนใจของเด็ก

1.2 เน้นความสำคัญของเนื้อเรื่องมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเรื่อง

1.3 เรียงลำดับเรื่องตามเหตุการณ์และเวลา ไม่ย้อนไปย้อนมาโดยไม่จำเป็น

1.4 ใช้เทคนิควิธีการทางภาษาหลายๆ วิธี เช่น การเน้นเสียง การทำเสียงให้สอดคล้องกับลักษณะตัวละคร การยกตัวอย่างประกอบ เป็นต้น

2. การอธิบาย การบอก

เด็กๆ ควรมีโอกาสได้แสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก หรือความรู้ที่ตนมีให้ผู้อื่นได้รับรู้ ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการอธิบายหรือการบอกก็เช่นเดียวกับการเล่าเรื่อง คือ ควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความสนใจของเด็ก เรื่องควรชัดเจนเรียงลำดับ ไม่ก่อให้เกิดความสับสน หาวิธีการอื่นๆ ทางด้านภาษามาช่วยประกอบ เช่น การยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ วิธีการที่ใช้มากที่สุดในการฝึกการ 8-พูดของเด็กก็คือ ครูเป็นผู้ถามคำถาม และเด็กเป็นผู้ตอบ

3. การแสดงออก

เด็กควรมีความสามารถในการแสดงออกถึงความรู้สึก และความคิดเห็นส่วนตัวให้ผู้อื่นเข้าใจ อย่างน้อยที่สุดการแสดงออกทางภาษาจะช่วยสร้างคุณลักษณะส่วนตัวของเด็ก และส่งเสริมความเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น

นอกจากนี้สภาพการจัดประสบการณ์ทางภาษามีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กดังนี้ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2532: 3-4) ได้กล่าวสรุปผลจากการวิจัยหลายฉบับ พบว่า ในสภาพการเรียนการสอนครูยังคงเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด เป็นศูนย์ของห้องเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่กล่าวว่า “เด็กควรมีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก ทางการศึกษาจะต้องถือเด็กเป็นศูนย์กลาง” การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) เป็นการเพิ่มบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมหรือดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้คอยให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำ การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กร่วมกิจกรรมนั้น จะเป็นการนำเด็กไปสู่การเรียนรู้

โดยการกระทำ เด็กมีอิสระในการคิด การเล่น การแสดงทั้งทางวาจา ท่าทาง อันจะส่งผลต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็กในที่สุด

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถจัดกิจกรรมได้หลายวิธี แต่ละวิธีล้วนเป็นการจัดประสบการณ์ทางภาษาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝน ทำซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยกษ์กถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ อย่างกิจกรรมการเล่นมุมบล็อก ที่ไม่มีรูปแบบการเล่นที่ตายตัว และเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ซึ่งเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงในการการสื่อความหมายผ่านการเล่นมุมบล็อกเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาด้านการสื่อความหมายในขั้นต่อไป

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย

งานวิจัยในประเทศ

อภิญา กังสนารักษ์ (2530: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการสื่อสารของเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์และในครอบครัวปกติ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ ประโยคที่มีระดับอายุ และเพศต่างกัน และหาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางด้านจำนวนถ้อยคำ กับพัฒนาการทางภาษาด้านการใช้ประโยค พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติมีพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำ และการใช้ประโยคสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กที่มีอายุน้อยกว่า เด็กหญิงและเด็กชายมีพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคไม่แตกต่างกัน และพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางภาษาด้านประโยค

จุฬารัตน์ อินุพัฒน์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยเพศชายและเพศหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบปกติ มีพัฒนาการทางการพูดไม่แตกต่างกัน

พนิดา ชาตยาภา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชายหญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีพัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

จอห์นสัน (Johnson.1989:Abstract) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะท่าทางวิธีการสื่อความหมาย และหน้าที่ของการสื่อความหมายของเด็ก 3 ขวบ ขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่หลายคน เด็กกับผู้ใหญ่คนเดียว และเด็กกับเด็ก มีโครงสร้างต่างกัน และเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในขณะที่เล่นและผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดโดยไม่ออกคำสั่ง จะมีวิธีการสื่อความหมายได้ว่องไวและมีการเรียนรู้โดยไม่คาดหมายเกิดขึ้น

จากงานวิจัยดังกล่าว การสื่อความหมายของเด็กควรได้รับการพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสม โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระ ครูเป็นเพียงผู้สนับสนุน และใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้จะทำให้เด็กสื่อความหมายได้เร็วขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่วมไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน โดยมีนักเรียนทั้งสิ้น 53 คน มาจากครอบครัวที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่วมไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน จากนั้นแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ชอบเล่นมูมบลิค และเด็กที่ไม่ชอบเล่นมูมบลิค ตามพฤติกรรมการเล่นไม้บลิค โดยการสังเกตพฤติกรรมการเข้าเล่นไม้บลิค โดยครูจัดให้เด็กเข้าเล่นในมุมต่างๆ ในห้องเรียนอย่างอิสระเป็นจำนวน 10 ครั้ง ในหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งมีเวลาของการเข้าเล่นในมุมต่างๆ เท่าๆ กัน ตามความต้องการของเด็กเอง โดยครูจะคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กอยู่ห่างๆ โดยมีเกณฑ์การสังเกตเด็กเลือกเข้าไปเล่นในมุมบลิค แล้วแบ่งพฤติกรรมการเล่นออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ กลุ่มที่ 1 คือ เด็กที่เลือกเข้าเล่นในมุมบลิค ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง ในหนึ่งสัปดาห์ จะจัดอยู่ในกลุ่ม ที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบลิค ส่วนกลุ่มที่ 2 คือเด็กที่เข้าเล่นในมุมบลิค น้อยกว่า 5 ครั้งในหนึ่งสัปดาห์ หรือไม่เข้าเล่นเลย จะจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบลิค

2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

- แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย
ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนและ
วิธีการ ดังนี้

2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการและความสามารถด้านการ
สื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 4-5 ปี

2.2 เขียนรายการที่ต้องประเมิน ซึ่งมีทั้งหมด 10 รายการ คือ

2.2.1 จำแนกคำที่ใช้ต่อหน่วยเวลา (5 นาที)

2.2.2 ความชัดเจนของการใช้คำ หรือประโยคในการเล่าผลงาน

2.2.3 ความคล่องแคล่วในการพูดผลงาน

2.2.4 ความเหมาะสมของการใช้คำและ / หรือประโยค

2.2.5 ความสมบูรณ์ของประโยค

2.2.6 การลำดับเหตุการณ์

2.2.7 การอธิบายผลงานที่ทำครบสมบูรณ์

2.2.8 การวิจารณ์ประเมินผลงาน

2.2.9 จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการอธิบายผลงาน

2.2.10 การรู้ความหมายของคำศัพท์

2.3 เขียนเกณฑ์การให้คะแนนของรายการที่ต้องประเมิน โดยจำแนกระดับคุณภาพ
ออกเป็น 3 ระดับคะแนน คือ 3 ,2 และ 1 คะแนนตามลำดับ

2.4 การหาคุณภาพแบบสังเกตความสามารถด้านสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยและนำ
แบบสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อ
ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 2 ท่าน และด้านปฐมวัยศึกษา 1 ท่าน โดยมีผลประเมินแต่ละ
รายการมากกว่า 0.5 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับ ข้อ	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.	จำแนกคำที่ใช้ต่อหน่วยเวลา (5 นาที)	+1	+1	0	2	0.66
2.	ความชัดเจนของการใช้คำหรือ ประโยคในการเล่าผลงาน	+1	+1	+1	+3	+1.0
3.	ความคล่องแคล่วในการพูด ผลงาน	+1	+1	+1	+3	+1.0
4.	ความเหมาะสมของการใช้คำ และ/หรือประโยค	+1	+1	+1	+3	+1.0
5.	ความสมบูรณ์ของประโยค	+1	+1	+1	+3	+1.0
6.	การลำดับเหตุการณ์	+1	+1	+1	+3	+1.0
7.	การอธิบายผลงานที่ทำครบ สมบูรณ์	0	+1	+1	2	+1.0
8.	การวิจารณ์ประเมินผลงาน	+1	+1	+1		+1.0
9.	จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของ การอธิบายผลงาน	+1	+1	+1	+3	+1.0
10.	การรู้ความหมายของคำศัพท์		0	+1	2	0.66
	ผลรวม	10	+9	+9	+28	+9.33

2.5 นำแบบสังเกตที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้ว มาสังเกตเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
ที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแบบเดียวกัน และมีพัฒนาการความพร้อมทางภาษาใกล้เคียงกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 12 วัน มีขั้นตอนดังนี้

1. สังเกตก่อนการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายกับกลุ่มประชากร เพื่อหาความค่านิยมเวลาที่เหมาะสม ในการสังเกตพฤติกรรมการเล่น มุมบลิ๊อคและการนำเสนอผลงาน โดยสังเกตเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ใช้เวลาดูกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในกิจกรรมการเล่น มุมบลิ๊อค โดยสลับเวลาในการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายระหว่างกลุ่มที่ชอบเล่นมุมบลิ๊อค กับกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบลิ๊อค โดยการใช้เทปบันทึกเสียงบันทึกคำพูดของเด็กขณะนำเสนอผลงาน เพื่อมาจัดระดับคะแนนตามความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยต่อไป จนถึงที่สุดการสังเกตตามตารางที่กำหนดให้ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงเวลาการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมาย

วัน	เวลา 9.00-9.20	เวลา 15.00-15.20
สัปดาห์ที่ 1		
จันทร์	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
พุธ	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก
ศุกร์	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
สัปดาห์ที่ 2		
จันทร์	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก
พุธ	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
ศุกร์	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
สัปดาห์ที่ 3		
จันทร์	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
พุธ	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก
ศุกร์	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
สัปดาห์ที่ 4		
จันทร์	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก
พุธ	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
ศุกร์	กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

3. หลังการดำเนินการทุกครั้ง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกคำพูดของเด็กในการอธิบายผลงานการก่อสร้างไม้บล็อกลงในเทปบันทึกเสียงแล้วนำมาถอดเทป เพื่อจัดระดับความสามารถด้านการสื่อความหมายกับกลุ่มตัวอย่าง

4. เมื่อสิ้นสุดการเก็บข้อมูล นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. นำค่าพุดที่บันทึกไว้มาให้คะแนนตามเกณฑ์ระดับคุณภาพแล้วคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. นำคะแนนแบ่งเป็น 3 ช่วง เพื่อหาช่วงคะแนน ดังนี้

$$\frac{30 - 10}{3} \quad \frac{20}{3} \quad 6.66$$

จากช่วงคะแนนที่ได้จึงนำมากำหนดเกณฑ์การแปลความหมายดังต่อไปนี้

* ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ	24 – 30 หมายถึง ความสามารถด้านการสื่อความหมายมาก
	17 – 23 หมายถึง ความสามารถด้านการสื่อความหมายปานกลาง
	10 – 16 หมายถึง ความสามารถด้านการสื่อความหมายน้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน ในโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสำรวจความสามารถทางภาษาของเด็กที่มีลักษณะการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน โดยนำเสนอผล ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเด็กที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อกซึ่งจำแนกตามลักษณะของการสื่อความหมาย มีค่าเฉลี่ยเป็น 28.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.27
2. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเด็กที่มีพฤติกรรมไม่ชอบเล่นมุมบล็อกซึ่งจำแนกตามลักษณะของการสื่อความหมาย มีค่าเฉลี่ยเป็น 22.02 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.63
3. ภาพแสดงการสื่อความหมายในแต่ละคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อกและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก
4. ผลการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายในแต่ละลักษณะย่อยของเด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นมุมบล็อกและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงผลการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมชอบเล่นและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก	12	28.39	2.27	มาก
กลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก	13	22.02	2.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะชอบเล่นมุมบล็อกและเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 28.39 และ 22.02 ตามลำดับ ส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถทางภาษาด้าน

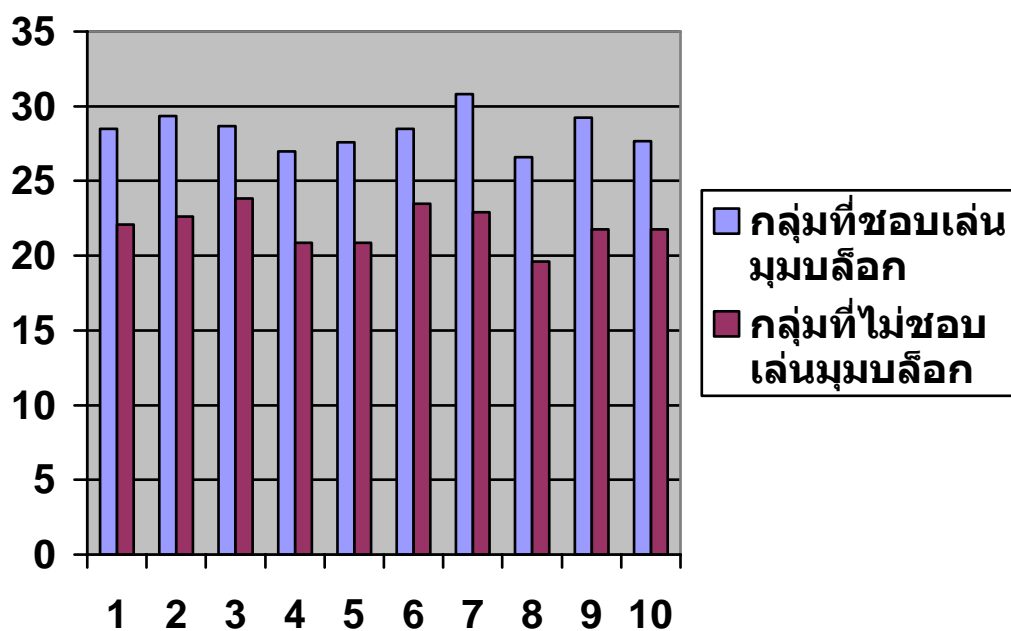

การสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะชอบเล่นมุมบล็อกและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก มีค่า เป็น 2.27 และ 2.63 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมาย ของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะชอบเล่นมุมบล็อกและไม่ชอบเล่นมุมบล็อกจำแนกตาม คุณลักษณะ ดังนี้

คุณลักษณะความสามารถ ทางภาษาด้านการสื่อความหมาย ของเด็กปฐมวัย	ลักษณะชอบ เล่นมุมบล็อก			ลักษณะไม่ชอบ เล่นมุมบล็อก		
	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. จำแนกคำที่ใช้ต่อหน่วย เวลา (5 นาที)	28.50	2.81	มาก	22.08	4.52	ปานกลาง
2. ความชัดเจนของการใช้คำ หรือประโยคในการเล่าผลงาน	29.33	3.77	มาก	22.62	4.19	ปานกลาง
3. ความคล่องแคล่วในการพูด	28.67	4.64	มาก	23.85	5.03	มาก
4. ความเหมาะสมของ การใช้คำและ/หรือประโยค	27.00	3.05	มาก	20.85	3.26	ปานกลาง
5. ความสมบูรณ์ของประโยค	27.58	2.64	มาก	20.85	3.72	ปานกลาง
6. การลำดับเหตุการณ์	28.50	3.50	มาก	23.46	4.67	มาก
7. การอธิบายผลงาน ที่ทำครบสมบูรณ์	29.25	4.00	มาก	22.15	3.63	ปานกลาง
8. การวิจารณ์ประเมินผลงาน	26.58	2.84	มาก	19.62	2.22	ปานกลาง
9. จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ ของการอธิบายผลงาน	29.25	4.00	มาก	22.15	3.60	ปานกลาง
10. การรู้ความหมายของคำศัพท์	27.67	3.11	มาก	21.77	2.63	ปานกลาง
ผลรวม	28.39	2.27	มาก	22.02	2.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า จากการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเล่นมุมบล็อกทั้งกลุ่มที่มีลักษณะชอบเล่นมุมบล็อกมีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ 28.39 คะแนน สูงกว่ากลุ่มที่มีลักษณะไม่ชอบเล่นมุมบล็อก ที่มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับเป็น 22.02 คะแนน และเมื่อพิจารณาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า กลุ่มที่มีลักษณะชอบเล่นมุมบล็อกมีค่า 2.27 มีค่าน้อยกว่ากลุ่มที่มีลักษณะไม่ชอบเล่นมุมบล็อกที่มีค่า 2.63

ภาพที่ 4.1 แสดงความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมชอบเล่นและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่า

หมายเลข 1 แทน จำนวนคำที่ใช้ต่อหน่วยเวลา (5 นาที)

- 2 แทน ความชัดเจนของการใช้คำ หรือประโยคในการเล่นผลงาน
- 3 แทน ความคล่องแคล่วในการพูด
- 4 แทน ความเหมาะสมของการใช้คำและ /หรือประโยค
- 5 แทน ความสมบูรณ์ของประโยค

- 6 แทน การลำดับเหตุการณ์
- 7 แทน การอธิบายผลงานที่ทำครบสมบูรณ์
- 8 แทน การวิจารณ์ประเมินผลงาน
- 9 แทน จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการอธิบายผลงาน
- 10 แทน การรู้ความหมายของคำศัพท์

ผลการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายในแต่ละลักษณะย่อยของเด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นมุมบล็อกและไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

1. เด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อก

จากผลสังเกตเด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นมุมบล็อก พบว่า เด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อกนั้น มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการเล่นก่อสร้าง โดยการนำเอาอุปกรณ์เสริมที่ครูจัดเตรียมไว้มาประกอบการเล่นก่อสร้างอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มระหว่างการเล่นก่อสร้างอย่างสนุกสนาน เด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อก ส่วนมากจะมีความกระตือรือร้นมีความสนุกสนานที่จะนำเสนอผลงานจินตนาการในการเล่นเรื่องราว ซึ่งสื่อให้ครูและเพื่อน ๆ เข้าใจถึงผลงานที่ได้ก่อสร้างขึ้นอย่างคล่องแคล่ว อีกทั้งเด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อกนี้ ยังสามารถรู้ความหมายของคำศัพท์ที่ตนได้นำเสนอไป ส่วนลักษณะของการนำเสนอผลงานเป็นไปตามธรรมชาติเล่าผลงานได้อย่างคล่องแคล่วต่อเนื่องและเข้าใจความหมาย มีท่าทางประกอบการเล่าเรื่องราวและนำเสนอได้อย่างต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม

2. เด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

จากผลการสังเกตเด็กปฐมวัยที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก พบว่า เด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อกจะไม่มี ความกระตือรือร้นในการเล่นก่อสร้างไม่บล็อก ส่วนมากจะเล่นอุปกรณ์เสริมที่ครูจัดเตรียมไว้มากกว่า เมื่อครูให้เข้าเล่นมุมบล็อก เด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อกส่วนใหญ่จะนั่งมองเพื่อน ๆ เล่นมากกว่าที่จะลงมือเล่นก่อสร้าง ซึ่งครูจะต้องคอยกระตุ้นให้เด็ก ๆ เข้าไปเล่นก่อสร้าง ส่วนการเล่นและการนำเสนอผลงานนั้น เด็กที่ไม่เล่นมุมบล็อก จะไม่กล้าแสดงตัวกล้าสบตาเพื่อนนำเสนอผลงานและเล่าเรื่องราวในการเล่นก่อสร้างได้น้อยมาก ซึ่งครูจะต้องคอยกระตุ้นเด็กอยู่ตลอดเวลา และเล่าผลงาน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้เห็นถึงความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับระดับพัฒนาการระยะเวลาที่เหมาะสมกับเด็กและความสนใจของเด็ก

1. สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน

1.2 ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน โดยมีนักเรียนทั้งสิ้น 53 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลร่มไม้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน จากนั้นแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก และเด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก ตามพฤติกรรมการเล่นไม้บล็อก โดยการสังเกตพฤติกรรมการเข้าเล่นไม้บล็อก ซึ่งครูจัดให้เด็กเข้าเล่นในมุมต่างๆ ในห้องเรียนอย่างอิสระเป็นจำนวน 10 ครั้ง ในหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งมีเวลาของการเข้า

เล่นในมุมต่างๆ เท่าๆ กันตามความต้องการของเด็กเอง โดยครูจะคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กอยู่ห่างๆ โดยมีเกณฑ์การสังเกตเด็กเลือกเข้าไปเล่นในมุมบล็อก แล้วแบ่งพฤติกรรมการเล่นออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ กลุ่มที่ 1 คือเด็กที่เลือกเข้าไปเล่นในมุมบล็อก ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง จะจัดอยู่ในกลุ่ม ที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อก ส่วนกลุ่มที่ 2 คือเด็กที่เข้าไปเล่นในมุมบล็อก น้อยกว่า 5 ครั้ง หรือไม่เข้าเล่นเลย จะจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

1.2.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โดยทำการสังเกตเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 2 ช่วงเวลา คือ เข้าและบ่าย สลับกันระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อก และกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

1.2.4 ตัวแปรที่ศึกษา

- ความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

1.2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

1.3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1.3.1 ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกของเด็ก และแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ตามพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อก คือ กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อก และกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก โดยดูจากความถี่ของการเข้าเล่น เป็นเวลา 1 สัปดาห์

1.3.2. นำแบบสังเกตที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้ว มาสังเกตเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแบบเดียวกัน และมีพัฒนาการความพร้อมทางภาษาใกล้เคียงกัน

1.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 2 ช่วงเวลา รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยทุกครั้งที่ได้เด็กเข้าไปเล่นมุมบล็อกตามเวลาที่จัดไว้

1.4 การวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

หาสถิติพื้นฐานของความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยของเด็กทั้งสองกลุ่ม โดยนำไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOW

1.5 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

เมื่อสิ้นสุดการทดลอง เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อกมีความสามารถด้านการสื่อความหมายเพิ่มมากกว่าชั้นเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมไม่ชอบเล่นมุมบล็อก

2. อภิปรายผล

การศึกษานี้ เพื่อศึกษาความสามารถทางด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. จากผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมชอบเล่นมุมบล็อกมีความสามารถด้านการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นกว่าเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมไม่ชอบเล่นมุมบล็อก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก

1.1 การที่เด็กได้เลือกเล่นและได้ทำกิจกรรมที่ตนสนใจ และพึงพอใจ ทำให้เด็กมีความเป็นอิสระ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดมุมบล็อกที่มีอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลายทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ จากการเล่นกับเพื่อน การได้ตอบสนองทักทายระหว่างการเล่น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการกระทำกับวัตถุโดยตรง เด็กจะเริ่มการเรียนรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นการจับต้อง และสัมผัสกับวัตถุ เป็นการเรียนรู้แบบเล่นบนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey.1944 : 163-178) ที่กล่าวว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) จะช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะสร้างภาพเรื่องราวต่างๆ ในความคิดของตน ค้นหาสิ่งใหม่ๆ ในการเล่น ซึ่งในการจัดประสบการณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตการเล่นของเด็กและเข้าไปมีส่วนร่วมกับเด็กโดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา ภาคบงกช (2528 : 47-49) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยในบรรยากาศที่ไม่เครียด ให้ความรักความเข้าใจในสิ่งที่เด็กกระทำ ทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รวมทั้งการใช้คำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นให้กำลังใจ ยกย่องและยอมรับความคิดเห็นของเด็ก จะช่วยให้เด็กมั่นใจในตนเอง มีสุขภาพจิตดี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการคิดและการใช้ภาษาพูดเพื่อสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยต่อไป

1.2 การนำเสนอผลงานของเด็ก มีผลทำให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิดเห็น จินตนาการของตนเองออกมาเป็นคำพูดเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่ง จอห์นสัน กล่าวว่า สิ่งที่เด็กใน

วัย 4-5 ปี ขึ้นไปสร้าง ถือก้อนเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งก่อสร้างจริงๆ รวมทั้งการตั้งชื่อและการนำเสนอสื่อก่อสร้างไปใช้ในการเล่นบทบาทสมมุติสร้างสรรค์ หรือพูดในสิ่งที่ตนสร้าง สอดคล้องกับเพียเจย์ (อ้างถึงใน จุฬารัตน์ 2543 : 53) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะให้คิดและถ่ายทอดความคิดของตนเองออกมาเป็นคำพูดเพื่อเป็นการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ เป็นการส่งเสริมภาษาพูดเพื่อสื่อความหมายของเด็กโดยตรง เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางภาษา (ประสาทิศรปริดา. 2523 : 12) ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สะสมรวบรวมความคิดและความสามารถนำรายละเอียดดังกล่าวมาใช้ในการแสดงออกทางการพูดเพื่อสื่อความหมายนั้นจะทำให้การพัฒนาภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ มาถวิกา ผลพิรุฬห์ (2533 : 83) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กมีโอกาสแสดงออกทางภาษาย่อมมีรายละเอียดในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเพิ่มขึ้น แล้วส่งผลให้ทักษะทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

1.3 การได้รับการเล่นมุมบล็อกเด็กจะมีการเล่นเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งการเล่นในลักษณะนี้จะมีการสื่อภาษาภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มได้โดยตรง พัฒนา ชัชพงษ์ (2545 : 12) กล่าวว่า การที่เด็กมีโอกาสในการใช้ภาษามากย่อมทำให้เกิดความคล่องแคล่วทางภาษา ในขณะที่เด็กเล่น เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ในการสื่อความหมายระหว่างกัน มีการสื่อสารด้วยวาจา และทำทางย่อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายให้แก่เด็ก และการเล่นที่ได้มีการสนทนากันนั้นเป็นการตอบสนองของความอยากรู้อยากเห็นก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง ในการเล่นของเด็กครั้งนี้สามารถที่จะเลือกสื่อ อุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุมบล็อกที่หลากหลายตามความพึงพอใจ การแลกเปลี่ยนสื่ออุปกรณ์กับเพื่อน จึงทำให้เด็กมีการสื่อสารที่หลากหลายจึงเป็นการเปิดโอกาสในการพัฒนากระบวนการคิดอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือว่าการขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถทางภาษาด้านกาสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกันแล้ว พบว่า ความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นมุมบล็อกมีความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายสูงกว่าเด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก ซึ่งจากการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมการเล่นมุมบล็อกแตกต่างกันใน 4 สัปดาห์ นั้น ผลปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ชอบเล่นมุมบล็อกมีความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมาย ด้วยคะแนนเฉลี่ย 28.39 และเด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อกมีคะแนนเฉลี่ย 22.02 จะเห็นได้ว่าเด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อกจะมีค่าเฉลี่ย

ของคะแนนพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายสูงกว่าเด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อก เนื่องจากเด็กได้เล่น และได้ทำกิจกรรมที่ตนสนใจและพึงพอใจจึงทำให้เด็กมีความสุข สนุกในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ไม่บล็อกเป็นอีกแนวทางที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้มาก เพราะไม่บล็อกจะมีอุปกรณ์ที่หลากหลาย ซึ่งทำให้เด็กเริ่มก้าวสู่การคิดโดยการอาศัยการเรียนรู้ การมองเห็นสิ่งต่างๆ แล้วสามารถบอกได้ว่า สิ่งนั้นเป็นอย่างไร และจะนำไปสู่การเรียนรู้ทางการพูดเพื่อสื่อความหมายของเด็ก เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความชำนาญ จากการเริ่มเรียนอย่างไม่มีกฎเกณฑ์แล้วนำมาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และบุคคลที่อยู่แวดล้อม การเฝ้าและการให้แรงเสริมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางการพูดเพื่อสื่อความหมายยิ่งขึ้น นอกจากนี้การที่เด็กมีโอกาสใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายที่บ่อยขึ้น ทำให้เด็กได้รับการฝึกทักษะในการสื่อความหมายมากขึ้น เด็กจึงสามารถเรียงลำดับความคิดและใช้ภาษาในการสื่อความหมายที่ถูกต้อง (วิจิตรา วิเศษสมบัติ. 2539 : 77) ซึ่งส่งผลถึงการใช้ภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กในการดำเนินชีวิตการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

จะเห็นได้ว่า การได้การจัดกิจกรรมการเล่นมุมบล็อกยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี แต่ในการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบล็อกนั้นไม่ควรเป็นการบังคับให้เด็กเล่น เพราะถ้าหากเด็กถูกบังคับให้ร่วมกิจกรรมจะทำให้เด็กเกิดการต่อต้าน และไม่อยากร่วมกิจกรรมนั้นเลย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ชอบเล่นมุมบล็อกและกลุ่มที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อกจะเห็นได้ว่าเด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อกจะมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กที่ไม่ชอบเล่นมุมบล็อกเนื่องจากเด็กที่ชอบเล่นมุมบล็อกได้เล่นและทำกิจกรรมที่ตนชอบ ซึ่งการเล่นมุมบล็อกเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ให้เด็กมีโอกาสได้เล่นร่วมกัน มีการสื่อสารสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรียนรู้การฟังและการถ่ายทอดความคิดเห็นทั้งของผู้อื่นและของตน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุนีรัตน์ ฤทธิงชัยเลิศ (2530: 5) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาคุณค่าของมนุษย์ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ไปพร้อมๆ กัน จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันหรือเล่นร่วมกัน ทำให้เกิดการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายขึ้นด้วย นอกจากนี้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะในการศึกษาครั้งนี้จะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่มากนัก ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเด็กใกล้ชิดกัน สามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ภาษาด้านการสื่อความหมายได้ง่าย พฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ที่สำคัญแสดงออกต่อเด็ก ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การฟังความคิดเห็นของเด็ก การใช้คำถามให้เด็กได้หลากหลายทาง การยึด

เด็กเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้เด็กกล้าในการแสดงออกกล้าพูดกล้าสนทนา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลให้เด็กใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า การเล่นเกมบล็อกเป็นการเล่นที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจึงควรจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกที่เหมาะสมกับเด็ก ให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่น เลือกสร้างด้วยตนเองมีการเฝ้าความสนใจของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความสนใจในการเล่นบล็อกแตกต่างกันดังนั้นครูควรให้เด็กที่ชอบเล่นบล็อกและไม่ชอบเล่นบล็อกได้เล่นรวมกลุ่มกัน เพื่อให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อน มีเรื่องในการสนทนา การร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการเล่นก่อสร้างร่วมกันซึ่งเด็กที่ไม่ชอบเล่นบล็อกจะสามารถฝึกการเล่นสร้างไม้บล็อกจากเพื่อนในกลุ่ม และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็กในขณะที่เล่นก่อสร้างไม้บล็อกจะมีส่วนช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางภาษาด้านการสื่อความหมายได้สูงและรวดเร็วขึ้น ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการเล่นบล็อกและเป็นการฝึกทักษะการสื่อความหมายของเด็กไปด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้า

3.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเล่นเกมบล็อก โดยศึกษาตัวแปรตาม ด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการสังเกต ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีระเบียบวินัย มนุษยสัมพันธ์

3.2.2 ควรมีการจัดประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย เช่น เล่นน้ำเล่นทราย เล่นเครื่องเล่นสนาม

3.2.3 ควรมีการศึกษาเชิงสำรวจ เจตคติของครูระดับปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นเกมบล็อกของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวรรณิการ์ณ สุธสม (2533) “การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- กานต์ รัตนพันธ์ (2532) “การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสองทาง” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- กาญจนา นาคสกุล (2539) “บทบาทของภาษากับการพัฒนาประเทศในระยะยาว”
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จงใจ ขจรศิลป์ (2532) “การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- จินณภัส ศรีทรง (2541) “พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- จุฬาสุกใจ (2545) “ผลของการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายที่มีต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- จุฑารัตน์ อินนุพัฒน์ (2543) “พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อก” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

- ฉันทนา ภาคบงกช (2538) “การศึกษาปฐมวัยในอนาคต” ใน เอกสารรกรการสอนชุดวิชาสัมมนา
การศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 3 กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชุติมา สัจจานนท์ (2524) “ปัญหาน่ารู้ของคุณพ่อคุณแม่เกี่ยวกับการอ่านของลูก” (กพ.) แม่และเด็ก
ชนิกา ตู้อินดา (2540) “หนูรักการพูดและภาษา” 110 รักลูก (ธันวาคม 2540)
กรุงเทพฯ แพลนพับลิชิ่ง
- ชัชพงศ์ (มปป.) “ไม้บล็อก สื่อสร้างสรรค์ในห้องเรียนอนุบาล” ม.ป.พ.
- ณัฐภาพร พงษ์สิงห์ (2539) “พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นมุมบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ทวีศักดิ์ ยูชูบ (2546) “ผลการใช้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาที่มีต่อทักษะ
ทางสังคมและความสามารถทางภาษาของนักเรียนอนุบาล” วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคนอื่นๆ (2522) “ความพร้อมในการเรียนอ่าน” กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- นงเยาว์ คลีกคล้าย (2543) “ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- นารี ชมเกษร (2541) “เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เล่นไม้บล็อกแบบอิสระ
และแบบครูชี้แนะในโรงเรียนอัสสัมชัญระยอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิรันดร รอดเยี่ยม (2531) “การศึกษาพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ด้วยแบบทดสอบรูปภาพ” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ)
บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- นิตยา ประพฤติกิจ (2539) “การพัฒนาเด็กปฐมวัย” กรุงเทพฯ โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์

นพเนตร ธรรมบวร (2544) “การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย” กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันลือ พฤกษ์วัน (2536) “วรรณกรรมเด็ก” พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
ประจิตต์ อภินัยนุรักษ์ (2533) “ปัญหาและการแก้ไขการพูดของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา”
กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสงค์ วัฒนสุข (2528) “การพูดเพื่อประสิทธิภาพ” กรุงเทพฯ ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ประสาธ อิศรปรีดา (2523) “จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน” กรุงเทพฯ กราฟฟิคอาร์ต
พนิดา ชาทยามา (2544) “กระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้าง
เรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะ
คณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

พรพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2521) “จิตวิทยาพัฒนาการ” กรุงเทพฯ หน่วยเอกสารคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรพรรณทิพย์ เหลือสุวรรณ (2536) “ปฐมวัยศึกษา กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการ
และการเรียนรู้” กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พวงพิศ เรื่องศิริกุล (2541) “การเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
ประสบการณ์จากการเล่นมุมบล็อกแบบอิสระกับแบบครูชี้แนะ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พัชรี ผลโยธิน (2540) “การสอนภาษาแบบธรรมชาติ” เอกสารการอบรมโครงการพัฒนา
นักบริหารและผู้จัดการระดับสูง

----- (2541) “เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “บล็อกไม้สื่อสร้างเสริม
พัฒนาการ”” จัดโดยสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ณ โรงแรมสตาร์ ระยะเวลา
14 มี.ค. 2541

พัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป.) “ทักษะการเรียนรู้จาก Learning Center” ม.ป.พ.

----- (2539) “ไม้บล็อก สื่อสร้างสรรค์ในห้องเรียน” ม.ป.ท.

----- (2545) “ไม้บล็อกสื่อสร้างสรรค์” 235 รัถกุก (สิงหาคม 2545) กรุงเทพฯ แปลนพับลิชิ่ง
เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (มปป.) “เด็กก่อนวัยเรียน” ม.ป.พ.

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2533) “เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร” นนทบุรี สถานสงเคราะห์
ปากเกร็ด

----- (2535) “การเล่นของเด็ก” ภาควิชาหลักสูตรและการสอน กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มาณวิกา ผลพิรุฬห์ (2533) “ความสามารถในการเล่นเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอน
โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแบบแผนการจัดประสบการณ์
ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ” ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒประสานมิตร

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528) “กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน” กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
ราศรี ทองสวัสดิ์ (มปป.) “ควรให้เด็กอ่านเขียนในชั้นอนุบาลหรือไม่” กรุงเทพฯ ม.ป.พ.
รจนา ทรรทรานนท์ (2537) รวบรวมบทความวิชาการเรื่อง “ปัญหาของการพูดและวิธีแก้ไข”
กรุงเทพฯ คลินิกโสตสัมผัสและการพูด ภาควิชาภาษาศาสตร์ โสต ศอ นาสิกวิทยา
คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขา ปิยะฉัตรวิยะ (2526) *เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาสติปัญญาเครื่องเล่นพัฒนาเด็ก* กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์ตีณสาร

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 4* กรุงเทพฯ
สุวีริยาสาส์น

วราภรณ์ รักวิจัย (2533) *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย* กรุงเทพฯ แสงการพิมพ์

วราภรณ์ รักวิจัย (2527) “การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิจิตรา วิเศษสมบัติ (2539) “ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น” ปรินญาณิพนธ์ การศึกษา
มหาบัณฑิต(การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2541) “พัฒนาการทางภาษา” พิมพ์ครั้งที่ 2
ภาควิชาการศึกษาพิเศษ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

สุไร พงษ์ทองเจริญ และคนอื่นๆ (2525) “รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาเด็กภาคเหนือใน
การเรียนภาษากลาง กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สวัฒน์ วรานุสาสน์ (2526) “การศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องเล่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียน 4 ด้าน ของเด็กก่อนวัยเรียน ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

เสาวณี สีเลขาบัณฑิต (2530) “การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้” ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม กรุงเทพฯ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
สุภาวดี ศรีวรรณนะ (2542) “พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม” นครสวรรค์ เจ.กรุ๊ป แอดเวอร์ไทซิง อินทนนท์ การพิมพ์

หรรษา นิลวิเชียร (2535) “ปฐมวัย หลักสูตรและแนวปฏิบัติ” กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์

อภิญา กังสนารักษ์ (2530) “การศึกษาพัฒนาการทางด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการสื่อความหมายของเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์และครอบครัวปกติ ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533) “การศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด” ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

อำไพพร สุจริตกุล และธิดา โมสิกรัตน์ (2533) “เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 1 การใช้ภาษาไทยสำหรับครู” หน่วยที่ 1-8 พิมพ์ครั้งที่ 3 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Armstrong, C (1960) .*Bush School Language Project Maryvale and Napperby School.* Southern Directorote An Appraisal.

Beaty ,J.J.(1992).*Preschool Appropriate Practices.* Fort Worth : Harcourt Brace Jovanovic Collage.

Besevegis,E.G.(1982).The Development of Dramatic and Constructive Play in Preschool Children Dissertation Abstracts International. 44(3): 2172.

Cunningham,R,I. (1971). “Developing Question-Asking Skill” *Developing teacher Competencies* 5 (36) : 81.

Day, Brbara. (1988). *Early Childhood Education Creative Learning Activities.* New York:

Chapel Hill Macmillan Publishing.

Foster, Suzanne Margaret, Cognitive. (1995) "Levels of Block play Among Preschoolers in a Combined Block Play and Center" Dissertation Abstract UNI .

Goodman, Yetto M. (1989). "Roots of the Whole Language Movement." *The Elementary School Journal* 90 (November 1989) : 113-127.

Johnson (1989). Child Communication Strategies in Child-Adult Interaction as Compared To Child Interaction. Cincinnati : University of Cincinnati.

Kolumbus, Elinor Schulman. (1979). *Is it Tomorrow Yet? Haifa*. Israel: Mount Camel International Training. Center for Community Service.

Van Kraayenood, C.E., & Paris, S.G. (1996) "Literacy Instruction in Australian Primary Classrooms" *The Reading teacher* 48 (February 1996) : 218-228.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบบันทึกการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

แบบบันทึกการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

ชื่อ เด็กชาย/เด็กหญิง.....ชั้นอนุบาล.....
 วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลาที่สังเกต..... ครั้งที่.....

ความสามารถทางภาษาด้านการสื่อความหมาย	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. จำนวนคำที่ใช้ต่อหน่วย (เวลา 5 นาที)			
2. ความชัดเจนของการใช้คำหรือประโยคในการเล่าผลงาน			
3. ความคล่องแคล่วในการพูด			
4. ความเหมาะสมของการใช้คำ และ/ หรือประโยค			
5. ความสมบูรณ์ของการใช้ประโยค (ประธาน+กริยา+กรรม)			
6. การลำดับเหตุการณ์			
7. การอธิบายผลงานที่ทำครบสมบูรณ์			
8. การวิจารณ์ประเมินผลงาน			
9. การจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการอธิบายผลงาน			
10. การรู้ความหมายของคำศัพท์			

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตความสามารถด้านในการสื่อความหมาย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ
1. จำนวนคำศัพท์ที่ใช้ ต่อหน่วยเวลา 5 นาที	<p>3 หมายถึง ใช้คำศัพท์ ต่อ หน่วยเวลามากกว่า 15 คำ</p> <p>2 หมายถึง ใช้คำศัพท์ ต่อ หน่วยเวลามากกว่า 10 คำ แต่ไม่ถึง 15</p> <p>1 หมายถึง ใช้คำศัพท์ ต่อหน่วยเวลามากกว่า 5 คำ</p>
2. ความชัดเจนของการใช้คำและ ประโยคในการเล่าผลงาน	<p>3 หมายถึง ความชัดเจนของการใช้คำหรือประโยคชัดเจน สมบูรณ์</p> <p>2 หมายถึง มีข้อบกพร่องบ้างบางส่วนในการใช้คำหรือ ประโยค</p> <p>1 หมายถึง ใช้คำ หรือ ประโยค ไม่ชัดเจนสมบูรณ์</p>
3. ความคล่องแคล่วในการพูด	<p>3 หมายถึง พูดได้ต่อเนื่องไม่ติดขัด</p> <p>2 หมายถึง มีการสะดุด พูดติดขัดบ้างบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง พูดไม่ต่อเนื่องติดขัด</p>
4. ความเหมาะสมของการใช้คำ และ/ หรือ ประโยค	<p>3 หมายถึง ใช้คำถูกต้องและ/ หรือประโยคสั้น ๆ ได้ เหมาะสมสมบูรณ์ ไม่มีข้อบกพร่องในการสื่อความหมาย</p> <p>2 หมายถึง ใช้คำถูกต้องและ/หรือประโยคสั้น ๆ ได้ เหมาะสม มีข้อบกพร่องในการสื่อความหมายบ้างบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง ไม่สามารถใช้คำถูกต้องและ/หรือประโยคได้ อย่างเหมาะสม มีข้อบกพร่องในการสื่อความหมาย</p>

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตความสามารถด้านในการสื่อความหมาย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ
5. ความสมบูรณ์ของการใช้ประโยค (ประธาน+กริยา+กรรม)	<p>3 หมายถึง การใช้ประโยคได้อย่างสมบูรณ์ไม่มีข้อบกพร่องในการสื่อความหมาย</p> <p>2 หมายถึง การใช้ประโยคได้อย่างสมบูรณ์มีข้อบกพร่องข้อบกพร่องสื่อความหมายบ้างบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง ไม่สามารถใช้ประโยคได้อย่างสมบูรณ์ในการสื่อความหมาย</p>
6. การลำดับเหตุการณ์	<p>3 หมายถึง การลำดับใจความของเรื่องสัมพันธ์กันตลอด</p> <p>2 หมายถึง มีข้อบกพร่องในการลำดับใจความของเรื่อง เนื้อหาสาระส่วนใหญ่สัมพันธ์กันดี</p> <p>1 หมายถึง ไม่สามารถลำดับใจความของเรื่อง เนื้อหาสาระทุกส่วนไม่สัมพันธ์กันเลย</p>
7. การอธิบายผลงานที่ทำครบสมบูรณ์ (เล่า-อธิบายผลงานจากสิ่ง ที่สร้างขึ้น)	<p>3 หมายถึง อธิบายผลงานที่ทำให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนครบสมบูรณ์</p> <p>2 หมายถึง อธิบายผลงานที่ทำได้แต่ไม่ชัดเจนสมบูรณ์</p> <p>1 หมายถึง ไม่สามารถอธิบายผลงานที่ทำได้</p>
8. วิจารณ์และประเมินสมเหตุสมผล	<p>3 หมายถึง มีการวิจารณ์/ประเมินผลงาน โดยให้เหตุผลอย่าง</p> <p>2 หมายถึง มีการวิจารณ์ / ประเมินผลงาน โดยให้เหตุ</p> <p>1 หมายถึง ไม่มีการวิจารณ์ / ประเมินผลงาน</p>

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมาย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ
9.การจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการอธิบายผลงาน	<p>3 หมายถึง มีจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการสื่อความหมายที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร</p> <p>2 หมายถึง มีจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการสื่อความหมายโดยทำตามแบบบ้างบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง ไม่มีจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการสื่อความหมาย</p>
10.การรู้ความหมายของคำศัพท์	<p>3 หมายถึง รู้จักความหมายของคำศัพท์ที่สื่อออกไปทั้งหมด</p> <p>2 หมายถึง รู้จักความหมายของคำศัพท์ที่สื่อออกไปบ้างบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง ไม่รู้จักความหมายของคำศัพท์ที่สื่อออกไปเลย</p>

ภาคผนวก ข

แบบประเมินบันทึกการสังเกตความสามารถด้านการสื่อความหมาย
ของเด็กปฐมวัย (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

แบบประเมินแบบบันทึกการสังเกตความสามารถ
ด้านการสื่อความหมาย ชั้นอนุบาลปีที่ 2
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

ให้ท่านพิจารณาว่าแบบบันทึกการสังเกตความสามารถทางภาษา
ด้านการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ชุดนี้มีความ
เหมาะสมตามที่กำหนดให้หรือไม่ แล้วเขียนผลพิจารณาของท่าน โดยใช้ ลงในช่อง “คะแนน
การพิจารณา”ตามความคิดเห็นของท่าน

ดังนี้

- +1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าแบบบันทึกการสังเกตความสามารถ
ด้านการสื่อความหมายนั้นมีความเหมาะสม
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบบันทึกการสังเกตความสามารถ
ด้านการสื่อความหมายนั้นมีความเหมาะสม
- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าแบบบันทึกการสังเกตความสามารถ
ด้านการสื่อความหมายนั้นไม่มีความเหมาะสม

ข้อความ ความหมายด้านการสื่อความหมาย	คะแนนการพิจารณา		
	+1	0	-1
1. จำนวนคำที่ใช้ต่อหน่วย (เวลา 10 นาที)			
2. ความชัดเจนของการใช้ คำ หรือประโยค			
3. ความคล่องแคล่วในการพูด			
4. ความเหมาะสมของการใช้คำและ / หรือประโยค			
5. ความสมบูรณ์ของการประโยค (ประธาน+กริยา+กรรม)			
6. การลำดับเหตุการณ์			
7. การอธิบายผลงานที่ทำครบสมบูรณ์			
8. การวิจารณ์ประเมินผลงาน			
9. จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของการสื่อสาร			
10. การรู้ความหมายของคำศัพท์			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ วิชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ชื่อ นางลักขณา สมเชื้อ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลชลบุรี

วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิชาเอกประถมศึกษา)

ประสบการณ์ทำงานหรือความชำนาญ ตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8

ทำหน้าที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

2. ชื่อ นางสาวอนงค์ จักกะพาก

สถานที่ทำงาน โรงเรียนชลบุรี “สุขบท”

วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิชาเอกภาษาไทย)

ประสบการณ์ทำงานหรือความชำนาญ ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7

ทำหน้าที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา

3. ชื่อ นางสาวเดือนใจ แก้วรุจินันท์

สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลชลบุรี

วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(วิชาเอก ปฐมวัยศึกษา)

ประสบการณ์ทำงานหรือความชำนาญ ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7

ทำหน้าที่สอนระดับปฐมวัย

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาววิจิตรา ครองยุทธ
วัน เดือน ปีเกิด	6 มีนาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	233 หมู่ 4 ตำบลเมืองใน อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
สถานที่ทำงาน	-
ตำแหน่ง	-